

ЗМІСТ

Засідання дев'ятнадцяте, ранкове
(Вівторок, 19 березня 2019 року)

Виступи уповноважених представників депутатських
фракцій і груп ...2

Розгляд проекту Закону України «Про забезпечення
функціонування української мови як державної» ...14, 53

Заява фракції «Батьківщина» ...51

[Результати поіменної реєстрації](#)

[Результати поіменного голосування](#)

ЗАСІДАННЯ ДЕВ'ЯТНАДЦЯТЕ

*Сесійний зал Верховної Ради України
19 березня 2019 року, 10 година*

Веде засідання Голова Верховної Ради України
ПАРУБІЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Доброго ранку, шановні народні депутати! Прошу всіх заходити до залу, готуватися до реєстрації.

Усі зайшли до залу? Прошу зареєструватися. Будь ласка, увімкніть реєстрацію.

У Верховній Раді України зареєструвалися 350 народних депутатів. Ранкове пленарне засідання Верховної Ради України оголошується відкритим.

Сьогодні день народження Андрія Журжія і Руслана Лук'янчука. Привітаймо з днем народження наших колег (*Оплески*).

Нагадую, що сьогодні ми продовжуємо розгляд історичного, фундаментального проекту Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». Днями ми відзначали дві важливі історичні дати – утворення Української Центральної Ради та 80-ліття проголошення незалежної Карпатської України. І Центральна Рада України понад 100 років тому проголосила українську мову державною, і парламент Карпатської України постановив, що державною мовою є українська мова. У наших попередників не було жодних сумнівів, що державною мовою має бути українська мова. На сьогодні ми маємо незалежну Українську державу, в якій українська мова є єдиною державною, і наше завдання – прийняти закон, який гарантуватиме її стабільний і безперешкодний розвиток. Мова – на часі!

Перед тим як продовжити розгляд поправок, я нагадую, що у вівторок надається 30 хвилин для виступів представників фракцій і груп. Тому пропоную всім представникам фракцій і груп, хто має намір взяти участь у виступах, записатися. Будь ласка.

Від «Блоку Петра Порошенка» до виступу запрошується Артур Герасимов, голова фракції. Будь ласка.

ГЕРАСИМОВ А.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки і оборони (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»). Шановний Андрію Володимировичу! Шановні колеги! Шановні українці! Учора уряд Канади заявив про продовження військової тренувальної місії в Україні. Канадські інструктори вже допомогли підготувати близько 11 тисяч українських солдат за стандартами НАТО. Це ще одне свідчення того, що на нас чекають в альянсі, і перспектива вступу України до НАТО – це двосторонній шлях. Від імені нашої фракції я хочу висловити щиру подяку нашим стратегічним союзникам.

Також напередодні Рада НАТО вкотре різко засудила Росію за анексію українського Криму та вимагає повернути контроль над півостровом Україні. Це ще одне свідчення цілковитої підтримки України на міжнародній арені найпотужнішими державами світу. Усе це вкотре підтверджує ефективність Президента Петра Порошенка, який не лише відновив українську армію, а й створив потужну антипутінську коаліцію західних держав.

Крім того, станом на сьогодні, Петро Порошенко – єдиний кандидат на пост Президента України, який має чітку державницьку стратегію повернення окупованих територій та протидії ворогу, тому його так бояться у Кремлі, і саме тому їх влаштує будь-хто, крім Порошенка. Для Росії президентські вибори в Україні – останній шанс повернути свій вплив над Україною і відродити імперію. Прагнення Петра Порошенка до інтеграції України в НАТО, Європейського Союзу – це шлях зберегти нашу державність і ввести Україну до кола сильних демократичних держав світу.

Україна 31 березня має пройти історичну точку неповернення, саме тому ворог кинув усі ресурси для впливу на виборчий процес, аби українці обрали зручного для Москви кандидата. Наш історичний обов'язок – зруйнувати мрії Кремля про реванш та довести, що ми – нація, яка самостійно обирає своє майбутнє.

Що ближче до виборів, то більше кандидати показують своє справжнє обличчя. Нещодавно, наприклад, Юлія Тимошенко закликала зупинити виплату субсидій живими грошима та відкласти індексацію пенсій. Заради власних політичних амбіцій Юлія Володимирівна готова нехтувати інтересами пенсіонерів, інвалідів – найбільш вразливих категорій населення, адже головне гасло: чим гірше – тим краще.

Хочу заспокоїти співвітчизників: і індексація пенсій, і виплата субсидій живими грошима будуть продовжуватися без затримок. Це результат послідовної спільної соціальної стратегії Президента України, парламенту та уряду.

А особисто Юлії Володимирівні хочу нагадати, що підкупом насправді є її піраміди із мільярдними оборотами, які були створені із залученням російських кураторів. Журналісти вже показали, звідки надійшла значна частина коштів. Це тільки на публіці «баронеса брехні» погрожує олігархам, а насправді, я вважаю, з ними співпрацює, має тісні ділові і дружні стосунки, що, власне, і відображено в журналістських розслідуваннях. Пан Бігус, наприклад, показав, як Тимошенко отримала гроші від Онищенка, а розмову з Ігорем Валерійовичем Коломойським ми всі чули минулого тижня.

Саме тому фракція партії «Блок Петра Порошенка» вимагає невідкладного створення ТСК для розслідування відомостей щодо діяльності пірамід Тимошенко з підкупу виборців. Просимо усі фракції і групи визначити своїх представників для формування ТСК.

І насамкінець. Фракція партії «Блок Петра Порошенка» запевняє, що проект Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» буде прийнято в цій сесійній залі. Для нас питання мови – це питання національної безпеки. Саме тому ми вважаємо цей законопроект одним із найбільш пріоритетних на цій сесії Верховної Ради. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Від «Опозиційного блоку» до слова запрошується Вілкул. Будь ласка.

ВІЛКУЛ О.Ю., член Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційний блок»). Шановний народе України! Шановні колеги! Я маю попередити суспільство про підготовку масштабних фальсифікацій на виборах з боку влади, адже чесна перемога їй не світить, і вона це розуміє. Фальсифікації здійснюватимуться у кількох напрямках. Перший – ще до виборчих дільниць, коли підкуп виборців здійснюватиметься через монетизацію субсидій і роздачу грошей. Другий – на дільницях, під час підрахунку голосів. Для цього створена штучна провладна більшість із членів

комісії від зареєстрованих штабом Порошенка технічних кандидатів. І третій – шляхом переписування протоколів уже після підрахунку голосів.

Як будуть вкидатися бюлетені за Порошенка, як працюватимуть «каруселі» і «сітки», ми вже скоро побачимо. Адже влада не спромоглася забезпечити роботу відеокамер спостереження на дільницях, хоч вони є. Збереження бюлетенів після виборів ніхто не гарантує. Провалено тендер на централізовану закупівлю архівних боксів для бюлетенів.

Наступне. Досі ніхто не може точно сказати, скільки насправді виборців є в Україні. Уряд переніс перепис населення на період після виборів. Скільки мільйонів «мертвих душ» мають проголосувати за чинного Президента? Влада планує надрукувати 60 мільйонів бюлетенів.

До поліції вже надійшло майже 3 тисячі звернень про порушення виборчого законодавства. Міністр внутрішніх справ заявляв про створення мереж, які називають «сітками», для підкупу виборців в інтересах Порошенка. Хочу попередити всіх злочинців у владі: ми фіксуємо всі порушення, після виборів ви будете покарані. Нагадую, термін покарання за ці злочини – до 12 років.

Ми закликаємо керівництво держави не перейти ще одну межу і не застосовувати силовий сценарій у марній спробі залишитися при владі. Влада не пройшла випробування підготовкою до виборів, але ми і мільйони наших прихильників не тільки голосуватимемо за переваження влади, а й будемо захищати результати голосування на кожній виборчій дільниці. Не дамо владі сфальсифікувати вибори!

І насамкінець я хочу закликати народних депутатів з усіх фракцій. Я знаю, что разумные люди есть во всех фракциях. Не голосуйте...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу говорити державною мовою, пане Вілкул.

ВІЛКУЛ О.Ю. Языковой закон – это закон не про поддержку государственного языка...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу вимкнути мікрофон. Я звертаюся з проханням...

ВІЛКУЛ О.Ю. Я буду українською.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Домовилися. Будь ласка, увімкніть мікрофон, 30 секунд.

ВІЛКУЛ О.Ю. Андрію Володимировичу, якщо ви вважаєте, що та мова, якою ви розмовляєте, українська, то ви дуже помиляєтеся.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Мовою, якою я розмовляю, розмовляли і мої діди, і мої прадіди, і батько, й матір. Я з нею виховувався з колискової. І в залі Верховної Ради України я не допущу виступів недержавною мовою. Я про це не раз наголошував, попереджаю ще раз: не допущу.

Отже, колеги, від Радикальної партії – Купрієнко. Будь ласка.

КУПРІЄНКО О.В., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань Регламенту та організації роботи Верховної Ради України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, Радикальна партія Олега Ляшка).* Радикальна партія Олега Ляшка. «Брехливі обіцянки. Цинічні жарти. Нас знову хочуть обдурити...» – десь ми це чули, мабуть, у передвиборних роликах. Вас знову хочуть обдурити, як обдурили двічі у 2014 році. Обіцяли виконати всі вимоги Майдану, прийшли до влади – і немає про що звітувати. Обдурили на парламентських виборах, коли, використовуючи ім'я чинного Президента, прийшли майже найбільшою фракцією у Верховну Раду і знову використали цю владу не для того, задля чого сюди йшли.

«Армія! Мова! Віра!». З вірою якось вийшло. Томос (слава Богу і дякуючи константинопольським патріархам, які зрозуміли, що його хочуть використати під виборчу кампанію) якось швидко надали, і тепер святу справу – прагнення поколінь українців отримати самостійну церкву – все-таки зроблено. Але ж не треба це виносити на білборди і, вибачте, затягати святу ідею так, що інколи вже й слухати не хочеться.

З армією щось трохи не вийшло, враховуючи скандали з «Укроборонпромом». А хто розробляє бюджет для армії? Президент? Та ні – Кабінет Міністрів. Хто затверджує бюджет для армії? Президент? Та ні – Верховна Рада. То яка ж роль Президента – Верховного Головнокомандувача? Та звісно яка – поставити своїх людей на всі армійські закупівлі. І бачимо, що з того вийшло.

Залишилася мова. І ось ми в цьому залі другий тиждень поспіль розглядаємо 2080 поправок – для того, щоб що? Щоб у четвер, як уже анонсовано в засобах масової інформації, Верховна Рада прийняла закон про мову і Президент, розглянувши його в 15-денний термін, як вимагає Конституція, урочисто в суботу перед виборами підписав закон і сказав: «Виконали!». Мабуть, теж не вийде. Якщо навіть порохувати кількість народних депутатів, які приходять на засідання, то щось не виходить. І коли навіть «Опозиційний блок» не наполягає на своїх поправках, то в нас є представники фракції «Блок Петра Порошенка», які їх одразу ж замінюють і кожен свою поправку ставлять на голосування. Мабуть, голосів не вистачає, знову щось не вийшло.

Шановні українці! Голосуйте не за брехливі обіцянки, а за тих, хто дійсно бореться за ваші права. Ви знаєте, за кого.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Від «Воля народу» до виступу запрошується Лабазюк Сергій Петрович. Будь ласка.

ЛАБАЗЮК С.П., член Комітету Верховної Ради України з питань аграрної політики та земельних відносин (одномандатний виборчий округ № 188, Хмельницька область, самовисуванець). Шановні колеги! Пане Голово! Дорогий український народе! Другий тиждень поспіль парламент розглядає проект закону про українську мову. Це, безумовно, дуже важлива ініціатива для утвердження нашої державності. Але ми не маємо права стільки часу приділяти одному законопроекту, який, очевидно, притримувався до президентських виборів. Ми не маємо права вводити в клінч роботу законодавчого органу. Упродовж тривалого періоду країна, люди чекають від нас реальних кроків.

Верховна Рада мусить приймати закони, щоб забезпечити зростання економіки та здійснення реформ. Тому депутатська група «Воля народу» закликає максимально швидко розглянути законопроект про мову, прийняти його в цілому і дати можливість парламенту працювати і рухатися далі. Колеги, часу обмаль. У цьому році маємо прийняти ключові рішення щодо подолання бідності, зупинення катастрофічної трудової міграції, яка є на сьогодні. Щодня десятки, сотні або й тисячі наших земляків виїжджають у пошуках кращої долі.

За даними Світового банку, у найближчому майбутньому ми опинимося серед 40 країн, які зіткнулися з нестачею робочої сили. Вже зараз на заробітках за кордоном близько 6 мільйонів українців, натомість в Україні не вистачає робочої сили у будівельній галузі, в сільському господарстві, у транспортній сфері тощо. До чого ми йдемо? Наші люди їдуть на заробітки за межі держави, а в себе в державі вже сьогодні нікому працювати.

Вражає й те, що українці, наприклад у тій самій Польщі, активно ведуть підприємницьку діяльність. Понад 36 відсотків фірм, зареєстрованих в Опольському воєводстві, належать саме українцям.

Ми, український парламент, разом з урядом мусимо створити всі умови, щоб наші громадяни могли реалізувати себе тут, на своїй рідній землі, а не їхали шукати кращої долі, залишаючи свої сім'ї, дітей, батьків.

Потрібно забезпечити майданчик для розвитку малого та середнього бізнесу, який буде основою добробуту в нашій державі.

Колеги, вкотре закликаю підтримати проект Постанови «Про створення передумов для застосування дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих кадрів Хмельницької області» ([№ 9173](#)), який вже давно розглянуто і рекомендовано профільним комітетом. Думаю, це буде добрим прикладом і для інших регіонів, щоб забезпечити умови для розвитку бізнесу на місцях.

Розвиваючи цей напрям, вже традиційно навесні на Хмельниччині ми збираємося на об'єднавчий захід «Зустріч поколінь», який дає змогу старшому поколінню, яке створило свого часу той спадок, яким ми користуємося, з молодим поколінням порадитися, поспілкуватися, накреслити спільні плани, щоб невдовзі втілювати їх у життя...

Веде засідання заступник Голови Верховної Ради
України **СИРОЇД О.І.**

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, завершуйте, 30 секунд.

ЛАБАЗЮК С.П. ...підбити підсумки того, що зроблено, та обговорити те, що не вдалося зробити. Отож я переконаний, що мудрість старших поколінь і енергія молодих людей – це запорука майбутнього.

Тому сьогодні закликаю, щоб ми з вами взялися до реальних справ, пропустивши балаканину. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Від фракції «Батьківщина» запрошую до слова народного депутата Сергія Соболева.

СОБОЛЄВ С.В., член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). «Батьківщина». Шановні представники засобів масової інформації! Шановні колеги! Думаю, що настав той момент, коли ми повинні відверто сказати, що треба буде робити новообраному Президентові, з чим залишив країну чинний Президент.

Перше – це питання, що безпосередньо стосуються державної безпеки, того, що відбувалося в оборонному комплексі. Тотально корумпована система «Укроборонпрому» – ніяких висновків! Друзі Президента – на тих самих посадах, жодних допитів ні в прокуратурі, ні в СБУ. Країна, фактично, залишилася сам-на-сам із страшними багатомільярдними обладнаннями в армії, на крові.

Друге питання, не менш важливе, – боротьба з корупцією, на якій так наголошував чинний Президент. Ставки у 10 тисяч доларів і у 20 тисяч доларів у прокуратурі, СБУ, новоутворених антикорупційних органах за закриття справ, коли бізнес роблять на крові. Ви можете собі уявити, який обсяг роботи покладається на новообраного Президента, щоб змінити цю тотальну систему корупції, яку очолює нинішній глава держави?

Третє, не менше важливе. Наступному главі держави треба буде вирішувати питання з нашими партнерами по міжнародній коаліції, які повинні чітко заявити, що будапештські гарантії, надані Україні як першій у світі державі, яка погодилася на добровільне вивезення ядерної зброї, фактично, не діяли весь цей час. Новообраний Президент повинен чітко заявити, що має бути зроблено в рамках Будапештського меморандуму. І гарантії нам мають надати не Путін чи маріонетки Кремля, на зразок Захарченка чи Плотницького, а ті держави, які підписали Будапештський меморандум.

І останнє. Те, що нині відбувається, нічим не відрізняється від того, що робила команда Януковича, який 15 років тому додавав до пенсії по 200 гривень. Подивіться на рівень інфляції і порахуйте: те саме. Це не зміна пенсійної системи, не реальна індексація пенсій, а дві разові подачки, на які надалі у бюджеті не закладено ні копійки. А що буде після квітня? Це питання, яке, знову-таки, буде вирішувати новообраний Президент України.

А тепер питання ключове: хто відповідатиме за розвалений «Укроборонпром», за тотальну корумповану систему правоохоронних органів, за тотальний підкуп виборців? Думаю, Порошенко і його команда. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Від фракції «Самопоміч» запрошую до слова народного депутата Ірину Подоляк.

ПОДОЛЯК І.І., *перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань культури і духовності (одномандатний виборчий округ № 116, Львівська область, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»).* Шановні колеги! Складно уявити таку риторичку, наприклад, у польському Сеймі чи в російській Державній Думі під час розгляду законопроекту про державну мову. Якби така кількість манкуртів була в Державній Думі, коли розглядався їхній законопроект про державну мову 2005 року, то ФСБ, напевно, вже давно помістило б їх до спеціалізованих медичних закладів для обстеження чи дослідження.

Я хотіла б звернутися тут до учнів Царьова. Пригадуєте, коли під час одного інтерв'ю його сто разів запитували про те, коли почалася Друга світова війна, він сто разів повторював одну й ту саму фразу: «Волынская резня». Це мені нагадує нашого колегу, який під час розгляду будь-якої поправки до законопроекту про державну мову згадував Дуню Міятович. Хочу вам сказати, що ви можете закінчити так само, як Царьов. Вас там чекають.

Президент Порошенко мав не одну стратегію повернення Криму і повернення окупованих територій. Тепер він каже, що має чергову стратегію. Але є великі сумніви, що чинний Президент має чітку стратегію щодо утвердження української мови як державної. Тільки лозунги, тільки декларації. Суспільство змінилося! Для людей, дійсно,

мова не є пріоритетом, бо вона стала для них цінністю, цінністю за замовчуванням. А цінностями не торгують і їх не використовують як інструмент вимірювання президентських рейтингів.

Прийняття цього закону до першого туру президентських виборів є критичним завданням. Не принижуймо українців, вони здатні відділити зерно від полови. Будь ласка, до роботи. Не словом, а ділом! Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Від групи «Відродження» заporoшую до слова народного депутата Бондаря.

БОНДАР В.В., член Комітету Верховної Ради України з питань Регламенту та організації роботи Верховної Ради України (одномандатний виборчий округ № 191, Хмельницька область, самовисуванець). Шановні колеги! Шановні друзі! Напевно, найважливіші питання, які насправді турбують людей, коли їздиш Україною і зустрічаєшся з людьми, – це відсутність робочих місць, відсутність державної промислової політики, відсутність програм відродження економіки і взагалі відсутність здорового глузду в діяльності нашого уряду, в наших урядових програмах.

Ми бачимо шалену історію, як влада намагається стихійно вирішити питання: хоча б перед виборами роздати за один-два місяці людям подачки у вигляді субсидій, у вигляді додаткових виплат до пенсій. А що буде потім, після 1 травня? Вони мовчать. Вони не хочуть чесно визнати, що з 1 травня, по суті, зупиняться всі ці виплати, натомість зростуть тарифи, і ніхто не каже, як люди мають погасити борги за комуналку.

Зате для себе... Вчора і протягом останніх днів я порушував питання, скільки коштів витрачає на себе влада. Вони знаходять сотні мільйонів на виплату заробітної плати керівникам державних підприємств, знаходять десятки мільйонів на рекламу діяльності уряду (борди, газети тощо), знаходять кошти на інші речі, але не знаходять коштів для людей. Останній приклад, який ми проаналізували, стосується того, наскільки збільшилося фінансування на утримання уряду, Адміністрації Президента і Верховної Ради. Я хотів би, щоб ви знали ці цифри, вони вражають.

Отже, у цьому році заплановано майже 7,6 мільярда гривень на утримання цих трьох інституцій. Останніми роками витрати на утримання Адміністрації Президента зросли майже у 2,5 рази і становлять 2,5 мільярда гривень. Витрати на Верховну Раду зросли втричі і становлять майже 2 мільярди гривень. А рекордсменом за витратами на власне утримання є Кабінет Міністрів України – наш «талановитий» уряд. Цього року на утримання українського уряду буде витрачено майже 2 мільярди гривень, що в 7 разів перевищує видатки 2014 року. Крім того, за рахунок інших програм, які фінансуються через уряд і, по суті, кошти йдуть в уряд, витрати на його фінансування буде збільшено у 12 разів, загальні витрати перевищать 3 мільярди гривень.

Оце діяльність нашого уряду! Ось так вони показують, про кого вони піклуються насамперед. Тобто на себе рідних вони в 12 разів збільшили витрати на цей рік, які становлять понад 3 мільярди гривень, зате на пенсіонерів, на допомогу малозабезпеченим родинам, на допомогу переселенцям вони виділяють по 10 мільйонів на рік. Оце їхня реальна турбота, оце їхня справжня соціальна політика, політика щодо тарифів і всього іншого.

Тому пропонуємо все-таки повернутися до того питання, про яке ми говорили, – заслухати повноцінний звіт Кабінету Міністрів, заслухати звіт кожного міністра, просто в залі прийняти рішення, кого звільняти. А якщо чесно, то треба на виборах давати відповідь, чи готові ми й надалі утримувати всю цю армаду, цю нашу чинну псевдовладу і такий уряд, чи готові й надалі погоджуватися на таку політику. Я думаю, що на виборах треба дати чесну відповідь і підтримати кандидатів, які абсолютно інші, сучасні, які по-іншому думають і розуміють, що на першому плані має бути відродження економіки...

Веде засідання Голова Верховної Ради України
ПАРУБІЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. І заключний виступ від «Народного фронту» – голова фракції Максим Бурбак. Будь ласка.

БУРБАК М.Ю., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України у справах ветеранів та осіб з інвалідністю (одномандатний виборчий округ № 204, Чернівецька область, політична партія «Народний фронт»). Вітаю, колеги! Виборча кампанія вийшла на фінішну пряму, вже можна зробити певні висновки. Ми обурені рівнем конфронтації і популізму серед кандидатів на пост Президента. Ця пошесть вразила абсолютно всіх учасників виборчого процесу. Наголошую, абсолютно всіх. Обіцяють низькі тарифи, неймовірне зростання зарплат і пенсій, миттєве збільшення соціальної допомоги та інших виплат. Хоча знають, що Президент таких повноважень не має. Кандидатам це добре відомо, але вони продовжують обманювати людей.

«Народний фронт» має право вимагати у кандидатів відповідальності за свої слова, бо уряд Арсенія Яценюка врятував Україну від економічного колапсу і стабілізував ситуацію у 2014-2015 роках. Ми зробили неможливе у критичний для країни час. Ми знаємо, що таке обов'язок та відповідальні дії. Саме тому Арсеній Яценюк цього разу не пішов у Президенти. Ми не хочемо ширити невизначеність серед патріотичних виборців. Ми вкотре своїм прикладом довели: інтерес держави – понад усе.

Тому вимагаємо від кандидатів: досить затоплювати країну порожніми обіцянками, припиніть обманювати людей! Припиніть знищувати довіру до держави і віру в майбутнє – це шлях у нікуди. Звертаємося до всіх кандидатів: нас має об'єднати одне завдання – країна має пройти ці вибори без потрясінь, усе повинно відбутися в межах закону і здорового глузду, результати виборів мають визнати українці і весь цивілізований світ, довіряти обраному Президенту країни має власний народ і армія.

Поки спостерігаємо іншу картину – взаємні звинувачення та суцільна демагогія. Дикий популізм – це інструмент гібридної війни проти України. Невже кандидати на пост Президента цього не розуміють? Брехня формує у виборців завищені очікування, після цього у людей настане розчарування, вони відчують недовіру до всіх політиків і своєї держави.

Популізм також знецінює небувалі здобутки України за останні роки. Не випадково розкруткою махрового популізму і всіляких

пустобрехів займаються прокремлівські медведчуківські телеканали. Поширюючи демагогію, вони нищать Україну. Популізм, брехня, порожні обіцянки, шквал взаємних обвинувачень, від яких люди відверто втомилися, – досить! Нашими чварами завжди скористається ворог. Будьте певні, що будь-який натяк на безлад буде використаний Кремлем. Москва створила і підтримує в Україні мережу своїх телеканалів та агентів впливу. «Народний фронт» роками вимагає розслідувати їхню діяльність та притягти до відповідальності. Зокрема, це стосувалося Медведчука, двох його телеканалів, маріонетки Столярової, заяв Онищенко. На жаль, віз і нині там.

Повертаючись до скандалу довкола «Укроборонпрому», хочу нагадати, що ще 2015 року Кабінет Міністрів Арсенія Яценюка подав до парламенту законопроект [№ 3062](#), що мав на меті збільшити прозорість державних компаній, зокрема і підприємств «Укроборонпрому». Це було б запобіжником для можливих корупційних схем. Якби ініціативи уряду Арсенія Яценюка вступили в дію, цієї ганьби ми сьогодні не мали б.

«Народний фронт» також закликає утворити тимчасову слідчу комісію з розслідування впливу Росії на виборчий процес в Україні. Лише дві фракції відгукнулися на нашу ініціативу. Якщо боїтеся створити ТСК, то хоча б не розкручуйте для ворога маховик конфронтації і популізму. Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Героям слава!

Отже, колеги, виступи від фракцій і груп завершено.

Продовжуємо розгляд проекту Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» ([№ 5670-д](#)). Запрошую до трибуни голову Комітету з питань культури і духовності Княжицького Миколу Леонідовича і прошу авторів поправок приготуватися до обговорення. Нагадаю, що ми зупинилися на поправці 490, автор – Мусій. Але я думаю, що ми надамо 3 хвилини Княжицькому, а потім я одразу назву вашу поправку. Будь ласка, пане Миколо.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л., голова Комітету Верховної Ради України з питань культури і духовності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Народний фронт»). Дякую. Було б дивно, якби в ці декілька хвилин я не сказав про день сьогоднішній, бо сьогодні день народження великої української поетеси і письменниці Ліни Василівни Костенко. Привітаймо разом Ліну Василівну, бо вона відзначає цей день якраз тоді, коли ми продовжуємо обговорювати цей важливий законопроект (*Оплески*).

І сьогодні зранку (ми всі користуємося соціальними мережами) я на своїй сторінці у *Facebook* розмістив її відому цитату, яку ви всі теж чудово знаєте: «Нації вмирають не від інфаркту, спочатку їм відбирає мову». Ми зараз намагаємося в цій залі відродити, відживити українську націю, український народ, зробити так, щоб ніхто і ніколи більше української мови не відібрав.

Ви знаєте, я втомився спростовувати різноманітні жахи, страшилки і фейки щодо законопроекту, який ми розглядаємо. Від цього закону гірше не стане жодному українцю. Від цього закону ніхто не постраждає, бо він демократичний. Від цього закону стане мирним майбутнє наших дітей і в Харкові, і в Донецьку, і у Львові, і в Одесі. Адже, відбираючи у нас мову, хочуть відібрати наше право на існування. Як тільки ми даємо тут маленьку слабину, відразу в той самий момент російські війська захищають тут «єдину націю». Бо якщо в нас немає мови, чим ми відрізняємося від росіян? Нічим.

Мене насправді лякають дві речі. По-перше, що деякі наші кандидати на пост Президента цього не розуміють, кажуть, що це не важливо, не потрібно, що є якісь інші, важливіші, питання. А по-друге, що інші кандидати і народні депутати намагаються це якимось чином використати політично. Шановні друзі, ми зараз з вами займаємося не політикою до цих виборів, і навіть не політикою до наступних виборів, ми займаємося нашим майбутнім. Закликаю працювати відповідально. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам. Повертатися не будемо, колеги, ми зупинилися на поправці 490. Кожну поправку називаємо. І голова комітету, і я як Голова Верховної Ради України усвідомлюємо, що не може бути жодних порушень, але повертатися ми не будемо.

Є поправка 490 Мусія, і я надаю йому слово. Будь ласка.

МУСІЙ О.С., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я (одноmandatний виборчий округ № 124, Львівська область, самовисуванець). Виборчий округ № 124, Сокальщина, Червоноград. Доброго дня, шановні колеги! Перед тим як перейти до поправки, хочу звернутися до пана голови комітету. Шановні депутати, будь ласка, не заважайте спілкуватися з головою комітету... (Шум у залі). Це стосується шановного пана Мустафи, я вас прошу.

Насправді організаційно ми повинні визначити мету, чого ми хочемо досягти. Якщо ми хочемо досягти утвердження української мови, то, напевно, потрібно було б піти на компроміс з тими народними депутатами, які відстоюють посилення цього закону, до яких я відношу і себе. Натомість ви йдете на компроміс з колишньою Партією регіонів, щоб, не дай Боже, чогось із ними там не вийшло. Вони все одно голосів ніколи не дадуть! То ви хочете, щоб вони не дали голосів і ми теж, вважаючи цей законопроект не до кінця посиленим? Давайте, може, все-таки вийдемо на компроміс і ті болючі статті, які залишають шпаринки для московської мови в Україні, все-таки знімемо? І тоді буде спільний узгоджений закон і подарунок українському суспільству, а не закон із всілякими прибабаками, вибачте на слові, з російськими шпаринками. Тому я закликаю поставити на підтримку мою поправку...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, пане Миколо.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановний колего Мусій! Насамперед хочу сказати, що мені з вами на компроміс не потрібно йти, бо в більшості питань ми з вами одностайні. І мені не треба шукати компромісу з представниками так званих опозиційних, а насправді проросійських фракцій, бо їхня мета – щоб цього закону взагалі не було. Вони теж не шукають цього компромісу.

Я мушу шукати компроміс, наприклад, з представниками медійного лобі, які є і у вашій фракції, і в нашій, в усіх фракціях. Я мушу шукати компроміс з тими, хто називає себе демократом, а намагається робити бізнес з Росією, сидячи в демократичних фракціях. І коли я буду з ними домовлятися, я вас запрошу, може, ви мені допоможете йти на менші поступки. Ми відчуваємо межу компромісу, але для нас

головна мета – прийняти закон. І якщо цей закон буде прийнято, я вважатиму це нашим успіхом, хоча на якийсь компроміс, на жаль, поки що з такими людьми треба йти. Дякую.

Щодо вашої поправки. Як я вже сказав, це не питання компромісу, я розумію вашу позицію, я її поважаю. Однак більшість членів комітету прийняли рішення не змінювати статтю 7 Закону України «Про освіту» з причин, про які я сказав раніше. Тому ми цю поправку відхилили. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам. Я ставлю на голосування поправку 490 народного депутата Мусія. Комітет її відхилив. Прошу визначатися.

«За» – 21.

Рішення не прийнято.

Поправка 491. Матківський, будь ласка.

МАТКІВСЬКИЙ Б.М., секретар Комітету Верховної Ради України з питань економічної політики (одномандатний виборчий округ № 121, Львівська область, самовисуванець). Виборчий округ № 121. Хочу поставити свою поправку на голосування, адже вважаю, що вона тільки посилює позиції української мови в нашому законодавстві. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, пане Миколо.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Тут ціла низка статей, як я вже сказав, їх ще багато, що стосуються тієї статті, яку ми не змінювали, тому в мене немає коментаря. Дякую, колего.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Отже, ставлю на голосування поправку 491. Комітет її відхилив. Хто підтримує, прошу голосувати.

«За» – 19.

Рішення не прийнято.

Поправка 492. Не наполягає.

Поправка 493. Не наполягає.

Поправка 494. Констанкевич не наполягає.

Поправка 495. Німченка, будь ласка, увімкніть мікрофон.

НІМЧЕНКО В.І., член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційний блок»). Доброго ранку, шановні колеги! Я хочу лише поінформувати про те, що головуючий, мабуть, не безпідставно... Поправкою ми пропонуємо виключити частину п'яту про те, що у нас пропонують ввести викладання дисциплін українською мовою або офіційними мовами Європейського Союзу, оминаючи мови інших народів – росіян, євреїв, білорусів і всіх інших. Я хочу сказати для тих, хто сьогодні виступав, що в Польщі це недопустимо. Прочитайте закон Польщі від 2005 року № 17 і ви там знайдете, що там тільки дев'ять національних меншин і чотири національні етноменшини. Я вже не кажу, що є регіональна кашубська мова...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я додам 30 секунд, але вам рекомендую мікрофон ближче тримати.

НІМЧЕНКО В.І. Тому цією поправкою ми пропонуємо, що підготовка кадрів має здійснюватися за можливості широкого використання всіх мов, якими розмовляють наші люди. Безперечно, в основі це українська, але і мови національних і регіональних меншин...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Микола Княжицький.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановний колего Німченко! Мені дуже приємно, що ви вивчаєте законодавство країн Європейського Союзу, зокрема польське законодавство. Польський закон про державну мову не згадує ніяких мов меншин, це питання врегульовує інше законодавство, як і в нас Закон «Про національні меншини в Україні». Цей законопроект взагалі жодним чином не врегульовує питання регіональних мов. Тому коли ви кажете про мови національних меншин, корінних народів, очевидно, ми повинні ними опікуватися, їх захищати. Регіональних мов у цьому законопроекті немає. Якщо ви подасте відповідний законопроект про регіональні мови, я вас запевняю, що наш комітет максимально швидко його розгляне і внесе на розгляд. Ви часто про це говорите, тому я був би вдячний, якби ви подали такий

законопроект, щоб ми могли його розглянути. Це має бути окремий закон, бо цей закон – про інше.

А що до поправки 495, то вона теж стосується статті Закону «Про освіту», тому ми це питання не розглядаємо. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Отже, я ставлю на голосування поправку 495 Німченка і Шуфрича. Комітет її відхилив. Хто підтримує, прошу голосувати.

«За» – 16.

Рішення не прийнято.

Поправка 496. Не наполягає.

Поправка 497 Ілленка. Будь ласка.

ІЛЛЕНКО А.Ю., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя (одномандатний виборчий округ № 215, м. Київ, політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Свобода»). Всеукраїнське об'єднання «Свобода». Шановний пане Миколо! Шановні колеги! Наша поправка стосується мови післядипломної освіти та курсів підвищення кваліфікації. Ми вважаємо, що у світовій економіці переважно застосовується якщо не мова власної країни, то англійська мова, а не інші мови Європейського Союзу. Зважаючи на це, пропонуємо частину сьому статті 21 законопроекту викласти в такій редакції:

«7. Мовою післядипломної освіти та курсів підвищення кваліфікації є державна або англійська мова».

Пропонуємо не робити формулювання надто розлогим, бо, поперше, тоді виконання норми неможливо буде нормально проконтролювати, а по-друге, в цьому немає ніякої потреби в даній ситуації.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую, колего Ілленко. Як, очевидно, ви зрозуміли, це також норма Закону України «Про освіту», тому комітет вирішив її не змінювати. Далі в тексті закону, між іншим, буде пункт, яким передбачено, що курси іноземної мови теж мають проводитися українською і відповідною іноземною мовою.

Логіки цього закону, шановні колеги, ми не приховуємо. Ми маємо захистити мови національних меншин, мови корінних народів. І коли ми кажемо про мови Європейського Союзу, очевидно, як

правило, йдеться про мови тих національних меншин, які проживають на території України і є носіями мов тих країн, які є нашими союзниками в НАТО. Для нас це надзвичайно важливо, тому ми їх тут згадуємо.

Очевидно, ми відносимо росіян теж до національної меншини, і ніхто не збирається образити росіян як національну меншину. Але так зване російськомовне населення – це є українці, які, на жаль, були зрусифіковані і які хочуть вивчати українську мову. Називати їх меншиною і росіянами, очевидно, неправильно, і логіка цього законопроекту категорично проти цього.

Я просто пояснив, у чому є логіка, коли ми записуємо в законопроекті мови Європейського Союзу, які, справді, дуже часто згадуються у відхилених поправках до цього законопроекту. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Отже, я ставлю на голосування поправку 497 групи авторів, серед них Ілленко. Комітет її відхилив. Хто підтримує, прошу голосувати.

«За» – 18.

Рішення не прийнято.

Поправка 498. Матківський не наполягає.

Поправка 499. Не наполягає.

Поправка 500. Не наполягає.

Поправка 501 Євтушка. Будь ласка.

ЄВТУШОК С.М., член Комітету Верховної Ради України з питань транспорту (одномандатний виборчий округ № 156, Рівненська область, політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). «Батьківщина». Шановний пане Голово! Я, в принципі, не наполягаю на голосуванні, але хотів би отримати від доповідача коментар. Оскільки стаття 10 Конституції України нас орієнтує на сприяння вивченню мов міжнародного спілкування (зафіксовано саме так), я вніс поправку до статті 17 і пропоную частину сьому викласти в такій редакції:

«7. Мовою післядипломної освіти та курсів підвищення кваліфікації є державна мова та офіційні мови міжнародного спілкування».

Чому я кажу про офіційні мови ЄС? Тому що, наприклад, є такі мови, як мальтійська, латвійська, ірландська, естонська, які в Європі

використовують менше 1 відсотка. Напевно, було б правильно записати все-таки «мови міжнародного спілкування».

І ще один момент. Пане голово комітету, Миколо Леонідовичу, зверніть увагу на поправки 534 і 561, де вживається поняття «мова міжнародного спілкування». Можливо, потрібно одну систему випробувати і застосувати в тілі закону? Надайте, будь ласка, коментар. Дякую.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановний колего! Відповідно до цього законопроекту мовою міжнаціонального спілкування в Україні є українська мова. Тобто ми, використовуючи цей термін, мали на увазі українську мову в Україні.

Коли ми говоримо про мови Європейського Союзу, то нашими засадами є вимоги Угоди про асоціацію, якою передбачається глибока інтеграція України в культурні, економічні процеси. Така є об'єктивна реальність, це частина нашої Угоди про асоціацію. Саме тому ми згадуємо мови Європейського Союзу. Бо, наприклад, якщо хтось захоче видавати газету ірландською мовою в Україні для ірландців, ми теж не проти цього, виходячи з того, що ми інтегруємося до європейського співтовариства.

Що ж до мови міжнародного спілкування, то насправді тут малося на увазі трохи інше. Як я сказав, малося на увазі українська мова, бо такого чіткого терміна немає, він не виписаний у цьому законопроекті.

Крім того, як я сказав, ми не вносимо змін до статті 7 Закону України «Про освіту». Тому це була основна причина, з якої ми не підтримали поправку. Дякую, колего.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Не наполягаєте, так? Колеги, я хочу повідомити, що мені надійшла заява від народного депутата Папієва з вимогою поставити на голосування кілька десятків поправок. І я хочу наголосити, що коли ми будемо підходити до цих поправок, я буду їх оголошувати, якщо автор буде в залі. Домовилися, так?

Отже, поправка 502. Не наполягає.

Поправка 503 Оксани Продан. Будь ласка.

ПРОДАН О.П., член Комітету Верховної Ради України з питань податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»). Шановний Андрію Володимировичу! Я дякую за можливість сьогодні і на минулих тижнях обговорювати законопроект про державну мову. Дякую Миколі Леонідовичу за те, що відпрацювали. Сподіваюся, що редакція, яка буде винесена на голосування, задовольнить більшість і буде підтримана більшістю залу. Хочу звернути увагу на дві речі.

Про це вже казали, і Оля Белькова озвучувала відповідну поправку минулого тижня. Все-таки я наполягаю на тому, щоб під час доопрацювання, коли ви будете приймати ключові поправки, ви все-таки дали можливість приватному бізнесу вести ділову документацію їхньою мовою, якщо це, наприклад, іноземні компанії.

І щодо поправки 503. Не може бути викладання іноземної мови або іноземною, або державною мовою. Тому що треба пояснювати студентам державною мовою, але використовувати при цьому іноземну. Тому поправкою 503 я пропоную все-таки слово «або» замінити словами «та/або», тому що не можна викладати англійську мову без використання англійської, але не завжди можна все пояснити дітям виключно англійською, треба використовувати державну.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Шановна колего Продан! На ваше зауваження хочу відзначити, що ділове спілкування в іноземних компаніях дозволяється їхніми мовами, це так і є. Ми дуже довго обговорювали цей пункт. Коли ми до нього дійдемо, тоді ми з вами його обговоримо, але ми зняли це питання. Ми не зняли питання їхнього спілкування з органами державної влади. Так, безумовно, іноземні компанії повинні спілкуватися з органами державної влади державною мовою, але в межах робочого процесу вони можуть навіть документацію вести своїми мовами. Ми дійдемо до цієї норми.

Щодо цього редакційного уточнення. Воно редакційне, логічне, але, як я вже сказав, комітет прийняв рішення не змінювати жодної букви у статті 7 Закону України «Про освіту». Я тут просто доводжу до відома рішення комітету і пояснюю позицію комітету з приводу тої чи тої поправки. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Отже, ставлю на голосування поправку 503. Комітет її відхилив. Хто підтримує, прошу голосувати.
«За» – 23.

Рішення не прийнято.

Поправка 504 Німченка. Увімкніть мікрофон.

НІМЧЕНКО В.І. Пропоную взагалі цю частину виключити, вона не несе ніякого смислового навантаження. Нав'язлива ідея, яка тут витає, коли скрізь треба вказувати українську мову, тим самим дискредитує українську мову. Що тут не зрозуміло, коли мова йде про викладання іноземних мов? Як можна записувати «іноземною або державною мовою»? Взагалі хтось вивчав реалії, хтось робив аналіз?

Тому ми дуже просимо: не робіть фетиш з української мови, ви її дискредитуєте. Не можна так робити. Добре, що я не один стою на цій позиції, але більше не допускайте таких рішень. Якщо вже списали з польського закону, то хоч спишіть правильно, а не перекручуйте на свою ідеологічну...

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Я сподівався, що всі колеги в цьому залі стоять на спільній проукраїнській ідеологічній платформі і що ніхто з нас не дозволить собі ані з російських, ані з польських, ані з якихось інших законів нічого списувати. І ми цього собі не дозволяли. Щоб у цьому переконатися, відкрийте просто закони інших країн.

Про що говорить колега Німченко? Частину сьому, яку колега Німченко і колега Шуфрич пропонують виключити, авторами цієї норми було включено у зв'язку з тим, що дуже часто у нас, наприклад, англійську мову викладають російською. Мова йде про те, що викладач, користуючись тим, що він є викладачем іноземної мови, спілкується російською мовою, викладаючи англійську мову, або якоюсь іншою, не українською. Мова йде про те, щоб іноземні мови теж викладалися або українською мовою, або, як потім це буде записано у відповідному законі, мовами корінних народів. Але треба щоб через вивчення іноземної мови не проводилася русифікація.

Крім того, як я вже сказав, це норма чинної статті 7 Закону України «Про освіту», яку ми не змінювали. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставлю на голосування поправку 504, яку комітет відхилив. Хто підтримує, прошу голосувати.

«За» – 22.

Рішення не прийнято.

Поправка 505. Скрипник не наполягає.

Поправка 506. Ілленка увімкніть мікрофон.

ІЛЛЕНКО А.Ю. Всеукраїнське об'єднання «Свобода». Цією поправкою ми пропонуємо чітко врегулювати: «Мовою позашкільної освіти і позашкільних культурно-виховних заходів є державна мова». Щоб не було ніяких можливостей для подвійного трактування, щоб ми чітко розуміли, що позашкільна освіта і позашкільні культурно-виховні заходи мають відбуватися державною мовою, щоб у нас не формувалася ця ситуація певної мовної шизофренії, зокрема і в позашкільній освіті, і в позашкільних культурно-виховних процесах, щоб ми чітко це врегулювали, пропонуємо прийняти цю частину саме в нашій редакції. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, пане Миколо.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Шановний колего! Взагалі, це передбачено в іншій частині цієї статті, а саме в частині першій. Ви порушуєте важливе питання.

У цій частині, до якої ви вносите поправку, визначається:

«8. Держава сприяє створенню та функціонуванню за кордоном закладів освіти, в яких навчання здійснюється державною мовою або вивчається державна мова».

Тобто мова йде про навчання за кордоном. А те, що ви пропонуєте, враховано в іншій частині. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Отже, я ставлю на голосування поправку 506. Комітет її відхилив. Хто підтримує, прошу голосувати.

«За» – 16.

Рішення не прийнято.

Поправка 507. Не наполягає.

Поправка 508. Не наполягає Помазанов.

Поправка 509. Матківський не наполягає.

Поправка 510. Наполягає Лесюк, увімкніть, будь ласка, мікрофон.

ЛЕСЮК Я.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань культури і духовності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»). Шановні панове! Коли ми говоримо про відсильні норми в цьому законопроекті, це не зовсім логічно, адже подивіться, як широко в ньому виписана стаття про освіту. Я вважаю, що статтю 21 треба виключити.

Проект, що розглядається, є проектом базового закону. При цьому нові частини сьома – десята повністю суперечать цій логіці. Пропонується виключити цю норму, а в разі необхідності встановлення особливостей використання мов в окремих видах чи на окремих рівнях освіти розглядати це питання в межах внесення змін саме до мовного закону. По суті, у нас це проект мовного закону. І я не думаю, що треба так багато посилянь. Ми то робимо посилення на інші закони, коли нам вигідно, то виписуємо в тілі цього закону. Тому я не розумію, чому ця стаття має бути.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, Княжицький.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Ну, як я вже казав, це норма чинного закону, який ми не змінювали, тому логіка тут була та сама. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Отже, я ставлю на голосування поправку 510. Комітетом вона відхилена. Хто підтримує, прошу голосувати.

«За» – 21.

Рішення не прийняте.

Поправка 511. Німченка увімкніть мікрофон.

НІМЧЕНКО В.І. Шановні колеги! Я хочу поінформувати ще раз, що в Конституційному Суді на ревізії на предмет неконституційності перебуває Закон України «Про освіту», у тому числі стаття 7, інші положення, які запропоновано визнати дискримінаційними і такими, що не відповідають Конституції. Оце, що ви повторюєте у статті 21, – це все там на ревізії. Деякі гарячі голови тут кричать:

«Перестаньте! Процедури не треба, швиденько голосувати, тому що до виборів потрібен закон». Не треба цього робити, бо якщо в квітні Закон України «Про освіту» в цій частині визнають неконституційним, що ми будемо – плескати в долоні, як за закон про декларації? Як можна зараз розглядати цей законопроект? Давайте почекаємо, нехай скаже Конституційний Суд...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, 30 секунд.

НІМЧЕНКО В.І. Третина норм цього законопроекту базується на нормах Закону України «Про освіту». І якщо Конституційний Суд визнає їх неконституційними, то наш закон взагалі стане нікчемним і буде виставлений на посміховище. Тому я просив би не допускати подібних дій. Спасибі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, пане Миколо.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановний колего, якщо Конституційний Суд визнає щось неправильним у цьому законі, ми внесемо до нього зміни.

Я не зрозумів вашу тезу, що ми тут кудись женемо, бо до виборів потрібен цей закон. Чесно, я не бачу кандидатів на пост Президента, яким до виборів потрібен цей закон, тому ми так довго його тут обговорюємо. Але я бачу кандидатів на пост Президента, які є чесними громадянами, які незалежно від виборів розуміють, що закон має бути прийнято. І бачу народних депутатів у цьому залі, які це розуміють. І тому вірю, що ми його приймемо. Це не є жодна передвиборна акція, це наша свідомо громадянська позиція. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Отже, ставлю на голосування поправку 511. Комітет її відхилив. Хто підтримує, прошу голосувати.

«За» – 13.

Рішення не прийнято.

Поправка 512 Брензовича.

Поправка 513 Ілленка. Будь ласка.

ІЛЛЕНКО А.Ю. Всеукраїнське об'єднання «Свобода». Цією поправкою ми пропонуємо доповнити статтю 17 частиною такого змісту:

«На території навчального закладу, а також під час навчально-пізнавальних заходів, які проводяться в рамках освітнього процесу поза навчальним закладом, педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники послуговуються державною мовою або іноземною мовою під час викладання дисциплін із вивчення іноземних мов».

Тобто саме такою новою частиною цієї статті ми пропонуємо чітко врегулювати всі аспекти, які стосуються застосування мови, у тому числі на території навчального закладу і навіть за межами цієї території, але якщо ці заходи є частиною освітнього процесу, для того щоб зняти всі можливі спекуляції і чітко захистити інтереси української державної мови. Дякую.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановний колего Ілленко, у нас було дуже багато дискусій з цього приводу. Я вам дякую, що ви порушуєте ці питання, тому що ми всі знаємо, що діти дуже часто ходять нібито до українських шкіл, а приходять додому – розмовляють іншою мовою, або на перервах вчителі розмовляють з ними іншою мовою, ставлячись таким чином до власних обов'язків. Однак, поряд з цим, тут є дуже тонка межа, тому що логіка закону така, що ми не повинні регулювати приватне спілкування. Ця поправка частково включає можливість приватного спілкування. Ми не можемо регулювати цим законом приватне спілкування, наприклад, не на території навчального закладу. Через те, а також через те, що ми не змінювали статтю 7 Закону України «Про освіту», ця поправка була відхилена. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам. Отже, я ставлю на голосування поправку 513. Комітетом вона відхилена. Хто підтримує, прошу голосувати.

«За» – 28.

Рішення не прийнято.

Поправка 514. Ілленко наполягає. Будь ласка.

ІЛЛЕНКО А.Ю. Пане Миколо, я все-таки трошки вступлю в дискусію з вами. Попередня поправка не стосувалася приватного спілкування, там чітко сказано: «На території навчального закладу,

а також під час навчально-пізнавальних заходів, які проводяться в рамках освітнього процесу поза навчальним закладом...». Тобто це виїзні уроки, екскурсії, якісь заходи в рамках освітнього процесу, це не приватне спілкування.

А поправкою 514 ми пропонуємо доповнити частиною такого змісту:

«Особам з порушеннями слуху гарантується право на вивчення української жестової мови та на навчання українською жестовою мовою.

Особам з вадами зору гарантується право на навчання за підручниками та іншими матеріалами, написаними українською мовою шрифтом Брайля».

Тобто забезпечити право всіх наших громадян на вивчення української мови. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую, колего Ілленко. У статті 5 законопроекту (це окрема стаття про жестову мову) ця ваша поправка фактично врахована. Вона не врахована в тій частині, яка стосується Закону України «Про освіту», тому що, як я вже сказав, ми не змінювали статтю 7 Закону України «Про освіту». Але ви маєте рацію, вона врахована фактично в іншому місці. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставлю на голосування поправку 514 групи депутатів. Комітет її відхилив. Хто підтримує, прошу голосувати.

«За» – 16.

Рішення не прийнято.

Поправка 515. Мусій, будь ласка.

МУСІЙ О.С. Виборчий округ № 124, Сокальщина, Червоноград. Шановний голово комітету, дуже важко погодитися з вашою логікою, що ви хочете зацементувати статтю 7 Закону України «Про освіту» цим законом, не змінювати і не розширювати відповідні норми. Насправді логіка законотворчого і законодавчого процесу полягає в тому, що коли ми бачимо недосконалість якоїсь статті чинного закону, формуємо базовий закон (а цей закон є базовішим порівняно

з частковим Законом «Про освіту», який врегульовує тільки освіту), ми мали б внести до нього зміни. Ніяких ризиків я взагалі не бачу. Якщо ми щось, не дай Боже, приймемо неконституційне чи щось погане, на те є Конституційний Суд. Навіщо ми зараз намагаємося підмінити Конституційний Суд, боячись, що, не дай Боже, щось зміниться в Законі «Про освіту»? Він буде головніший, цей закон, за своєю логікою.

А саме ця поправка стосується позаурочної освіти...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, 30 секунд.

МУСІЙ О.С. ...стосується середовища перебування наших дітей і формування їх як особистостей в інституції, яка називається «школа», до приватних розмов чи бесід це не має жодного стосунку. Освіта в державних і комунальних закладах має бути виключно українською, у тому числі під час позаурочних заходів. Тому ця поправка є абсолютно логічною, прошу її підтримати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую, колего Мусій. Закон абсолютно чітко встановлює, що мовою освіти є державна мова. Позаурочна, урочна, на території школи – все це мова освіти. Очевидно, все це має бути державною мовою. Те, що позашкільна освіта має бути державною мовою, теж передбачено частиною першою цієї статті. Тобто якщо колега Ілленко, з яким ми дебатували, поправкою регулював спілкування поза межами території, ваша поправка стосується спілкування на території. Очевидно, на території воно має бути українською мовою. Ми не можемо навіть на території контролювати приватне спілкування, але якщо це частина освітнього процесу, спілкування має бути українською мовою. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Я ставлю на голосування поправку 515. Комітет її відхилив. Хто підтримує, прошу голосувати.

Рішення не прийнято.

Поправка 516, автор наполягає. Мусій, будь ласка.

МУСІЙ О.С. Сокальщина, Червоноград, виборчий округ № 124. Шановний голово комітету! Якраз ця поправка стосується тих закладів освіти, які знаходяться поза основною школою, але які, за логікою, належать до комунальної та державної власності. Наприклад, спортивні школи у комунальній власності знаходяться? Так. Насправді треба було б до кінця філософськи врегулювати поняття «заклади освіти культурних товариств». Наприклад, якщо якась меншина захоче створити заклад освіти чи спортивний заклад, то це їхня справа. А що стосується державних і комунальних, у тому числі позашкільних, напевно, все-таки вони мають бути українськими. Тому поправка є логічною, і прошу подумати, чи можливо, коли буде засідання комітету після всіх обговорень поправок, все-таки знайти компроміс, про який я казав...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, пане Миколо.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую, колего Мусій. Передовсім, як я вже сказав, у Законі України «Про освіту» чітко сказано, що мова освіти є українська, всюди. Є інші питання. Наприклад, спортивні школи не вважаються закладами освіти, але це питання не є предметом регулювання цього закону. Цей закон все одно може на них поширюватися, як і стаття 7 Закону «Про освіту», оскільки фактично діти здобувають там освіту. Дякую.

Веде засідання заступник Голови Верховної Ради
України **СИРОЇД О.І.**

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Ви наполягаєте не голосуванні? Прошу голосувати.

«За» – 12.

Рішення не прийнято.

Наступна поправка 517. Народний депутат Матківський наполягає? Увімкніть, будь ласка, мікрофон.

МАТКІВСЬКИЙ Б.М. Виборчий округ № 121. Я не прошу ставити цю поправку на голосування, адже розумію, що в залі немає можливості отримати 226 голосів «за». Тому всі майбутні мої поправки також прошу не ставити на голосування. Водночас хочу попросити

і головуючу, і доповідача, щоб у кінці все-таки надали мені 1 хвилину для виступу і за цей факт, і за те, що я є одним із співавторів цього законопроекту. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. На наступній поправці 518 ви також не будете наполягати, так? Добре, дякую, рухаємося далі.

Поправка 519. Народний депутат Кишкар не наполягає.

Наступна поправка 520. Прошу, народний депутате Німченко.

НІМЧЕНКО В.І. Шановні колеги! Я хотів би сказати тим моїм колегам, які нав'язують під виглядом шпаринки російську мову в Україні українцям. Я хотів би, щоб ми знали (це стосовно шпаринки), що в Україні на сьогодні 9 мільйонів росіян за національністю, а кожний третій – російськомовний. Подивіться, я беру за останнім переписом, так, як вчить і польський закон про мови, і зробить висновки. Це перше.

І друге. Шановний колего, де ж ви діваєте суржик польсько-український, польсько-слов'янський, польсько-чеський і польсько-російський? Його що, немає? Так я хочу вам доповісти, що на ньому...

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Прошу, коментар комітету.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановний колего, ми із задоволенням у комітеті розглянемо ваш законопроект про українсько-чеський суржик, я вам це обіцяю. Ця поправка комітетом відхилена. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Ви наполягаєте на голосуванні, так? Прошу голосувати.

«За» – 13.

Рішення не прийнято.

Наступна поправка 521. Прошу, народний депутате Мусій.

МУСІЙ О.С. Шановний голово комітету, ця поправка стосується якраз до кінця не зрозумілої логіки, яку застосував комітет, що в якихось випадках треба окремі закони, а в якихось випадках краще виписати в цьому законі. Якщо ми йдемо за логікою, що для кожного випадку є окремі закони і робимо відсильні норми, то цей закон стане

взагалі абсолютно декларативним. Поясність, навіщо в одному випадку ми пишемо, що треба, а в іншому випадку вирішуємо, що не треба. Бо насправді, з моєї точки зору, не потрібна частина дев'ята цієї статті.

А знавцю всяких суржиків і любителю 9 мільйонів «рускоязычних» має бути соромно, що будуть такі судді Конституційного Суду, які взагалі не розуміють, який законопроект обговорюють, що обговорюють проект Закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної», а не всілякі суржики і все інше. Тому вчіть спочатку...

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Чи буде коментар від комітету? Прошу.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую, колего Мусій. Хочу вам сказати, що з точки зору, як кажуть, формальної логіки ви праві, тому що ця стаття не несе в собі жодного якогось смислового навантаження, і її виключення не змінить взагалі суті цього законопроекту. Але ми виходили з тої логіки, про яку ми з вами дебатували раніше, що ми не вносимо зміни до статті 7 Закону України «Про освіту». Але присутність чи відсутність цієї статті не змінює суті цього закону. Комітет, не вносячи зміни, цю вашу поправку не підтримав. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Ви наполягаєте на голосуванні? Прошу голосувати. Поправка 521.

«За» – 12.

Рішення не прийнято.

Наступна поправка 522. Народний депутат Писаренко. Прошу.

ПИСАРЕНКО В.В., *член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя (одномандатний виборчий округ № 168, Харківська область, самовисуванець).* Дякую. Мова йде про державну мову в науці. Ну, знову ми йдемо тим самим шляхом. Ви знову обмежуєте видання наукових праць – тільки українською мовою або, в іншому випадку, мовою Європейського Союзу. Ну, ви повинні як ніхто знати, що наукові праці цікаві саме різними мовами, залежно від того, де галузь науки розвивалася, де ці праці найбільше використовуються. Наприклад, у психіатрії часто німецькою мовою

викладені основні праці науковців. Російська мова досить часто використовується у технічних науках, на цих працях навчалася велика частина населення.

Крім того, навіщо ви обмежуєте тільки європейськими мовами? Ну що, за Європейським Союзом немає більше нічого? Чи Китаю немає, китайської мови, інших азійських мов? Що ми робимо? Навіщо обмежуємо виключно тими мовами, якими, чомусь законодавець так вирішив, люди повинні спілкуватися. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановний колего! Ну, передовсім я вас прошу не апелювати безпосередньо до мене, тому що не я один писав цей законопроект, авторів багато, багато членів комітету, які його обговорювали. Це колективне рішення членів комітету і авторів законопроекту.

До речі, щодо німецької мови, про яку ви згадували. Очевидно, німецька – це мова Європейського Союзу. Ми підписали Угоду про асоціацію, поки що жодних інших... Ми задекларували, що ми інтегруємося до Європейського Союзу, створюємо спільний освітній і культурний простір. Так, це державна політика нашої країни. Так, за цю політику люди виходили на Майдан. Так, люди протестували, коли це хотіли скасувати. Тому по суті ця ваша поправка відхилена.

Крім того, треба ж, щоб ці наукові статті люди прочитали. Наші люди багатьма азійськими мовами просто не володіють, вони не зможуть знайти рецензентів для цієї мови. Тобто наука фізично цією мовою розвиватися в Україні не зможе, а читати праці чи підручники, видані тими мовами, ніхто не забороняє, будь ласка. Вивчати їх, використовувати в наукових роботах, перекладати українською чи мовою ЄС – теж ніхто не забороняє. Але якщо ви захочете якоюсь рідкісною мовою, навіть при всій...

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Ви наполягаєте на голосуванні? Прошу голосувати, поправка 522.

«За» – 18.

Рішення не прийнято.

Поправка 523. Прошу, народний депутате Німченко.

НІМЧЕНКО В.І. Я дякую, що ви знавці права. Хочу зачитати, як у Польщі вирішено питання щодо мови науки і наукової діяльності. Там прямо сказано, що положення статей 5 і 10 закону, яким регулюється застосування і забезпечення польської мови, не поширюється на наукову і творчу діяльність, наукову і технічну термінологію, яка традиційно використовується. А нас, по суті, відсікають від джерел отримання знань. І казати, мовляв, читайте... Де читати, якщо у нас не буде передбачено видання і все інше? Тепер уже ви не поїдете до Москви чи інших наукових центрів, визнаних у світі, для того щоб...

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Прошу, комітет.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Ну, колего Німченко, я правда зараз до Москви не поїду, на відміну від вас, і це, мабуть, не найбільший науковий центр, при всій повазі до російської науки.

У поправці, яку ви цитували, так гарно демонструючи знання польського законодавства (це дуже похвально, що ви його вивчаєте), йдеться про поширення дії цього закону про державну мову на всі мови, в тому числі і на мови корінних народів і національних меншин. Але оскільки закон на це не поширюється, то комітет цю вашу поправку відхилив. Дякую, колего.

ГОЛОВУЮЧА. Ви наполягаєте на голосуванні? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 12.

Рішення не прийнято.

Наступна поправка 525. Народний депутат Гуляєв.

Поправка 524? Прошу, народний депутате Тетерук.

ТЕТЕРУК А.А., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки і оборони (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Народний фронт»). Дякую, пані головуюча. Шановні колеги! Шановний пане Княжицький! Поправкою, яку я прошу врахувати, пропонується частину першу статті 22 доповнити реченням такого змісту: «Для міжнародного наукового спілкування та публікації наукових результатів з метою ознайомлення з ними міжнародної наукової спільноти може використовуватись англійська мова або інша офіційна мова країн ЄС».

Я поважаю нашу позицію, що ми хочемо, щоб українська мова панувала на теренах нашої держави. Але ми говоримо не про догматичність, що ми можемо і мусимо спілкуватися виключно українською, а про розширення можливостей наших науковців володіти всіма доступними мовами ЄС. А це 24 мови, до речі. І щоб не було маніпулювання, зазначу, що серед 24 мов Європейського Союзу немає російської. Ми пропонуємо розширити можливості для наших науковців. Тому було б доречно врахувати цю поправку не редакційно, за що я дякую вам...

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Я так розумію, що є наполягання врахувати повністю? Прошу, голосуємо.

«За» – 36.

Рішення не прийнято.

Поправка 525. Народний депутат Гуляєв не наполягає.

Поправка 526. Народний депутате Німченко, прошу.

НІМЧЕНКО В.І. Шановні колеги, я хотів би, щоб ми все-таки повернулися до того, що твориться в цьому законопроекті. Повірте, йдеться не просто про вивчення мови, йдеться про зобов'язання вивчати конкретну мову і викорінити мову російську, викорінити систему науки, яка у нас, за броунівським рухом, єдина. Тому ми просимо виключити подібну норму і не допускати в законі про мову дискредитаційних норм щодо інших мов. Ідеться про науку, про інші мови в науці! Наука – це вільна, творча сфера діяльності людини. Це право науковця, і не можна...

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Комітет прошу прокоментувати.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Передбачаючи відповідно до Конституції та рішення Конституційного Суду порядок функціонування державної мови в усіх публічних сферах, очевидно, ми не могли підтримати поправку колеги Німченка про те, щоб взагалі виключити частину, яка стосується науки, з цього законопроекту.

Що до дискредитації інших мов, то інші мови цим законом не регулюються, очевидно, тут немає жодної дискредитації.

Що до заборони вивчення чи вживання якихось мов, очевидно, у цій статті ні про що подібне навіть близько не йдеться, йдеться лише про мову науки. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Ви наполягаєте на голосуванні? Прошу голосувати.

«За» – 17.

Рішення не прийнято.

Наступна поправка 527 народного депутата Скрипника. Народний депутат Папієв наполягає на підтвердженні. Увімкніть мікрофон.

ПАПІЄВ М.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань Регламенту та організації роботи Верховної Ради України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційний блок»). Дякую. Шановні народні депутати! Шановні громадяни України, які спостерігають засідання Верховної Ради України по телевізору або слухають по радіо! Я хочу наголосити на тому, що знову відбувається порушення Регламенту Верховної Ради України, і для стенограми, і для наступного подання до Конституційного Суду підкреслюю, що я передав письмово звернення народного депутата України, в якому виклав всі поправки. Якщо хоч одна з них буде пропущена, я вважаю, що це буде порушенням мого конституційного права на законодавчу ініціативу.

А щодо цих норм складається враження, що люди, які виписували їх, взагалі не знають, що таке наука, що таке оцінювання наукової діяльності, що таке наукометричні бази даних та пошукові системи, такі як *Scopus*. До речі, ви спитали б у свого міністра, який за вашою квотою призначений, є наказ № 1112, який якраз і викладає принципи оцінювання наукових праць. То ви спочатку, виписуючи закон, прочитали би діючі нормативні документи, які є. Прошу поставити на підтвердження. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу комітет прокоментувати.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Я хочу сказати, що поправка колеги Скрипника врахована частково, в частині наукових видань англійською та іншими мовами.

Що до використання інших мов, то частина п'ята допускає такі випадки для заходів, які стосуються мовознавства або вивчення іноземної літератури. Захід з корейської мови або стаття про корейську мову, очевидно, може бути корейською. І так само японські вірші можуть читатися японською без перекладу. Інші норми цим законом враховані там, де вони не є занадто широкими. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Тобто пропозиція врахувати повністю? Прошу голосувати.

«За» – 22.

Рішення не прийнято.

Наступна поправка 528. Народний депутат Тетерук.

ТЕТЕРУК А.А. Шановний Миколо Княжицький! Шановні колеги народні депутати! Моєю поправкою пропонується частину другу статті 22 викласти в такій редакції:

«2. Наукові видання публікуються державною мовою або англійською мовою, або іншими офіційними мовами ЄС».

Про що йдеться? Йдеться про розширення можливостей. І я буду наполягати на кожній такій поправці, тому що, спілкуючись з нашими вченими, ми отримали зворотний зв'язок, який свідчить про те, що це полегшило б і розширило б для них можливості. Ми маємо не звужувати можливості, а навпаки, надавати всілякі варіанти, які розширили б можливості для спілкування наукового середовища, обміну думками, публікаціями. І найголовніше – наблизити Україну до того стану, коли 25-ю мовою Європейського Союзу буде українська, щоб ми вже мали відповідно підготовлене законодавство. Тому дякую за те, що поправка врахована редакційно, але було б доречно врахувати її повністю. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Прошу голосувати за врахування цієї поправки повністю.

«За» – 33.

Рішення не прийнято.

Поправка 529 народного депутата Гуляєва. Народний депутат Папієв ставить її на підтвердження. Прошу.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановні народні депутати України! Шановні колеги! Я щойно подивився на сайті Верховної Ради України, скільки народних депутатів України мають науковий ступінь. Ви знаєте, таке враження, що якимось виписувалася ця стаття окремо, а науковою діяльністю в Україні займаються окремо. Таке враження, що люди, які виписували цю статтю, абсолютно не розуміють тенденцій світової науки. Якщо в деяких випадках ви виписуєте (і це в пропозиціях є) «англійською мовою та офіційними мовами ЄС», то в попередній статті окремо не виділяється англійська мова. Тобто таке враження, що світові процеси, зокрема й той, що називається *Brexit*, якимось ідуть окремо від Верховної Ради України. Є Китай. На сьогодні необхідно, щоб українська наукова діяльність, у тому числі, була й мовою тих народів і тих країн, які займають передові позиції в науці. Прошу поставити цю поправку на підтвердження в повному обсязі.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу, пане голово комітету.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановний колего Папієв, бачите, ось телефон? Він китайський. Тут все написано українською мовою і англійською, бо китайці – розумні люди, крім того, що вчать свою мову, вони перекладають це англійською мовою і активно використовують її в науці. А ми лише будемо вітати вивчення китайської мови і китайської літератури мовою оригіналу як світових здобутків. Цей закон це дозволяє.

А щодо всього іншого – це ваші маніпуляції, які ми узгодили насправді з українським науковим співтовариством після цілої низки круглих столів, у тому числі зі сходознавцями. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Прошу голосувати за підтримку цієї поправки в повному обсязі.

«За» – 15.

Рішення не прийнято.

Наступна поправка 530. Народний депутат Подоляк.

ПОДОЛЯК І.І. Шановні колеги! Щодо статті 22 «Державна мова у сфері науки» мушу вам задекларувати, що під час підготовки до другого читання ця редакція, яка пропонується народним депутатам,

була передана різного роду науковим товариствам і науковим організаціям, науковцям і вона була прийнята, схвалена і погоджена ними в цій редакції, в якій запропонував комітет. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу підтримати цю поправку повністю в її основній редакції. Прошу голосувати.

«За» – 29.

Рішення не прийнято.

Веде засідання Голова Верховної Ради України
ПАРУБІЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Поправка 531. Папієв.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановні колеги! Шановний доповідачу! Я ще раз прошу, щоб мене почули, особливо науковці України. У нас є наукометричні системи, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України № 1112 із внесеними до нього змінами. До речі, у нас є 108 наукових журналів, внесених до системи *Scopus*. Оте, що ви зараз робите разом з Міністерством науки і освіти і хочете виписати в цьому законі, – це знищення української науки. Якщо я пишу наукову працю по тій сфері діяльності, в якій на сьогодні передовою є Японія, то мені цікаво, щоб я мав вибір, якою мовою буде опублікована ця наукова праця, – китайською, корейською або іншою мовою. Навіщо ви зараз заганяєте нашу науку? Знаєте, вона вже й так нижче плінтуса, а ви взагалі хочете знищити цим законом українську науку. Прошу поставити поправку на підтвердження.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, пане Миколо.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановний колего, українська наука зараз на дуже високому рівні розвитку у Сполучених Штатах Америки, у Великобританії, в Ізраїлі – там, куди ваша влада, коли ви були при владі, її вигнала. А ми зараз цю науку українську повертаємо в Україну, даємо їй змогу нормально функціонувати і нормально працювати.

Очевидно, що ці статті узгоджувалися з Міністерством освіти і науки, як і загалом весь цей законопроект, бо він стосується багатьох різних питань. Очевидно, що в цьому законі немає нічого такого, що суперечило б тому, що допомагало б розвитку науки. І взагалі ця поправка колеги Гопко врахована редакційно. Тільки була пропозиція в попередньому варіанті, щоб це здійснювалося лише за згодою вченої ради. От цю норму, що публікація іншими мовами лише за згодою вченої ради, було прибрано. Тобто стаття в мовному використанні якраз була розширена. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Віце-прем'єр-міністр В'ячеслав Кириленко. Будь ласка, 1 хвилина.

КИРИЛЕНКО В.А., *віце-прем'єр-міністр України.* Шановний пане Голово! Шановні колеги! Ця стаття про мову науки в нашому законопроекті повністю збігається з тією законодавчою базою, на якій ми працюємо зараз. І зараз в українській науці домінує державна українська мова для наукових публікацій, але, безумовно, використовуються мови країн Європейського Союзу для наукових публікацій у наукометричних базах. Ці бази визначені, є перелік, і в основному всі публікації, які там здійснюються, відбуваються мовами країн Європейського Союзу. Разом з тим частина публікацій здійснюється іншими мовами і тепер, але і наш закон передбачає таку можливість для науковців, які займаються, припустимо, у гуманітарній сфері, якщо це культурологія, релігієзнавство, мистецтвознавство, якісь інші речі. Це написано тут і враховано редакційно. Якщо якісь інші речі потребують іншої мови, окрім державної і мови Європейського Союзу, таке право для науковця застережено, і в тому числі це стосується і наукометричних баз та публікацій у таких журналах. Тобто тут немає тієї проблеми, яку дехто намагається роздмухати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Я ставлю поправку 531 на підтвердження. Комітет її підтримує і закликає всіх проголосувати за підтвердження.

«За» – 56.

Рішення не прийнято.

Поправка 532. Папієв.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановні народні депутати України! Я хотів би, щоб ви мене почули, бо науковці, які займаються наукою в Україні, прекрасно розуміють, про що я кажу, вони щоденно живуть у цій ситуації. Ви імперативно в законі обмежуєте моє конституційне право як науковця визначати, якою мовою мені писати наукову статтю. Тобто одна справа, коли ви в державних закладах обмежуєте, але сьогодні ви ще хочете, як Сталін, регулювати діяльність науки. Це моє право – написати китайською мовою, корейською мовою, російською мовою. Ви хоча б записали «за згодою відповідної наукової, науково-технічної ради». Тобто ви фактично сьогодні заганяєте науку України в глухий кут, обмежуючи моє конституційне право використовувати ту наукову мову, яку я бачу перспективною. Прошу поставити поправку на підтвердження.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Микола Княжицький. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Дивіться, поправка народного депутата Костянтина Жеваго термінологічна. Там просто треба було слова «(наукової, науково-технічної, технічної)» виключити і привести у відповідність із чинним законодавством. Це враховано.

А наступне: слова «вищого навчального закладу» змінити словами «заклади вищої освіти». Це ми відхилили, тому що це ми виключили з частини другої.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви наполягаєте? Отже, хто за те, щоб врахувати поправку 532 повністю, прошу проголосувати.

«За» – 16.

Рішення не прийнято.

Поправка 533. Папієв.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановні колеги! Я все-таки проявлю терпіння, тому що чомусь ті автори і той, хто доповідає сьогодні цей законопроект... Таке враження, що вони настільки далекі від реалій української науки або були плагіаторами чи ще кимось. А дивись якісний склад Верховної Ради України – у нас більше 100 народних депутатів України мають науковий ступінь, 38 народних депутатів України є докторами наук. Шановні, де ви, науковці? Ви ж самі займалися і займаєтеся наукою і розумієте предмет, що я сьогодні правий.

Дайте право науковцю самому обирати, якою мовою йому писати, не обмежуйте його конституційне право, дайте науці розвиватися. Бо ви зараз мало того, що всіх включили в цей *Scopus*, і у нас немає сьогодні навіть наукових видань, в яких можна надрукувати наукову статтю, яка би припадала до оцінки. Прошу поставити цю поправку на підтвердження.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, пане Миколо.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановний колего! Ви добре знаєте, що саме зараз українські науковці почали інтегруватися в світовий науковий простір, почали вільно спілкуватися українською, друкувати свої статті в міжнародних наукових журналах, їздити на міжнародні конференції, вийшли з цього радянського гетто, де українська наука була протягом всього радянського часу. І якраз цей закон ще більше виводить її з цього гетто, збільшує кількість мов, якими можна спілкуватися, – мови Європейського Союзу, англійська мова.

Щодо поправки, про яку ви говорите якраз, яку вимагаєте поставити на підтвердження. Автор пропонував, що лише за згодою вченої ради, бо я розумію насправді тих авторів поправок, які наполягають на тому, щоб українська наука розвивалася українською мовою при вивченні світового досвіду. Ми розширили це, зняли застереження, що лише за згодою вченої ради.

Зараз ви пропонуєте знову, щоб лише українською, лише за згодою вченої ради це публікувалося. Ми якраз розширили це поняття. Дякую, колеги.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Отже, ставлю на голосування поправку 533. Хто за те, щоб врахувати її повністю, прошу проголосувати.

«За» – 14.

Рішення не прийнято.

Поправка 534. Папієв, будь ласка.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановні науковці України! Ви мене всі чуєте і розумієте, що доповідач дуже далекий від української науки. І взагалі, таке враження, що говориш з людиною, яка, ну, дещо в теорії десь там далеко, а в практиці... Хотілося б, щоб ви згадали, може, ви займалися науковою діяльністю...

От якщо науковець сьогодні хоче написати статтю в російський журнал, ви хочете його обмежити, щоб він написав статтю українською мовою? Ви зараз, цією статтею, примушуєте його писати українською мовою і направляти в російський журнал чи в китайський журнал. Якщо я хочу написати статтю китайською мовою, то ви цим законом хочете обмежити моє право. Шановні колеги, почуйте мене, дайте право науковцю самому визначати мову, якою він займається наукою і пише наукові статті. Прошу поставити цю поправку на підтвердження.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, Княжицький.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановні колеги! Цей закон буде чинним лише на території України і визначає мову наукового захисту, а не творчої діяльності чи публікацій. Та пишіть, ради Бога, будь-якою мовою! Але десь у мене є якась маленька підозра, що ваше сміливе бахвальство про те, що ви можете написати статтю китайською мовою, є певним перебільшенням. Чомусь я думаю, що, крім української і російської, ніякою іншою мовою ви статтю написати не зможете. А ми хочемо, щоб наші діти могли писати англійською, французькою, німецькою, польською, угорською – всіма мовами Європейського Союзу. І, звичайно, китайською, японською – цими великими східними мовами. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Отже, ставлю на голосування поправку 534 на підтвердження. Комітет підтримує. Прошу голосувати.

«За» – 22.

Рішення не прийнято.

Поправка 535. Лесюк.

ЛЕСЮК Я.В. Так, вона в таблиці пізніше, але стосується освіти. Шановні панове, я зачитаю, що ми пропонуємо: у закладах освіти одна або декілька дисциплін можуть викладатися двома чи більше мовами – державною, англійською, іншими офіційними мовами Європейського Союзу. Це дуже похвально, що ми так турбуємося про залучення нас до європейського мовного простору. Офіційних мов Європейського Союзу, якщо я не помиляюся, 28. Але чи маємо ми право

робити при цьому таку дискримінацію? Я вже не кажу, що всі ці 28 мов, виходить, важливіші за китайську, японську і так далі. Але тут є інше, у нас є мови корінних народів і національних меншин. Ми що, маємо турбуватися ближче про мови Європейського Союзу чи своїх? Де кримськотатарська мова, де ті самі ідиш та іврит? Де білоруська мова, яка може тільки тут, в Україні, бути захищеною?..

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, 30 секунд.

ЛЕСЮК Я.В. Похвально, що ви хочете виключити російську мову при всьому її засиллі тут, тим не менше, треба робити це чесно. Я пропоную записати: «...крім мови держави-агресора» – чи той, який є, чи той, який буде. І так буде правильно, не треба займатися такими речами. Я – за державну мову, але я за повагу...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, Княжицький.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановний колего! Хочу запевнити всіх, що ми боремося з наслідками імперської русифікації, але не боремося з російською мовою. Це справді велика, красива мова, як і будь-яка інша мова, яка існує у світі. Всі мови великі і красиві, з жодною із них не можна боротися. Саме тому термін «мова держави-агресора» не був врахований у цій статті, через те що мова агресора може змінюватися. Не завжди у нас буде агресор. Я вірю, що ми приймемо цей закон і побудуємо таку сильну країну, що жоден агресор побоїться сунути до нас свого носа. А в частині мов ЄС ваша поправка врахована. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставлю на голосування поправку 535. Хто за те, щоб врахувати її в цілому, бо комітет врахував частково, прошу проголосувати.

«За» – 15.

Рішення не прийнято.

Поправка 536 Кременя. Папієв, будь ласка.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Знову-таки, постараюсь бути лаконічним. І мені дуже хотілося б, щоб доповідач зрозумів взагалі, про що йде

мова. От уявіть собі, шановний пане доповідачу, є у нас завод «Мотор Січ» у Запоріжжі, да буде вам відомо. І науковець цього заводу пише наукову статтю по вдосконаленню тієї чи іншої частини агрегата – мотора для літака. Калькотримувачем цих моторів переважно є Російська Федерація. Ви зараз політизацією цього закону обмежуєте право науковця з «Мотор Січі» написати російською мовою статтю саме до того, хто взагалі має авторське право на цей агрегат, написати і бути почутим. Тобто ви обмежуєте конституційне право громадянина і науковця. Не влазьте в науку! Ви вже все, що можна було знищити...

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановний колего, цей закон жодним чином не забороняє науковцю з «Мотор Січі» писати статті будь-якою мовою, в тому числі російською. Цей закон не забороняє співати японські пісні, танцювати китайські танці, в Чернівцях носити вишиванку, як ви колись ініціювали. Це все, можливо, сфери дії інших законів. Може, ви ініціюєте закон, який заборонить якимись мовами писати статті, але наша демократична більшість і коаліція таких заборон ініціювати не буде. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставлю на голосування поправку 536, вона комітетом врахована частково. Хто за те, щоб врахувати її повністю, прошу проголосувати.

«За» – 10.

Рішення не прийнято.

Поправка 537, є автори – Кишкар і Кривенко. Кривенкові слово для виступу.

КРИВЕНКО В.М., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»)*. Народний Рух України. Дякую, пане Голово. Згідно з частиною п'ятою статті 19 Регламенту я прошу вас поставити на голосування ближче до завершення ранкового засідання, бо на вечірньому не можна ставити, таку пропозицію: не закривати засідання Верховної Ради України до завершення розгляду законопроекту № 5670-д, працювати без перерви і в ніч на середу, і з середи на четвер, і в четвер, щоб ми мали можливість цей законопроект прийняти, тому що є величезні ризики його

неухвалення. Ми бачимо, що «п'ята колона» затягує цей процес. Зараз є троє в президії, які можуть головувати на засіданні, спокійно розглядати поправки, а потім уже, перед голосуванням законопроекту в цілому, доповідач фахово зачитає поправки, які були «збиті», які спотворюють тіло законопроекту, пан Лесюк, пан Кишкар сформулюють поправки, принципіві для врахування, вийдемо на голосування і в четвер приймемо закон. Інакше маємо великі ризики взагалі неухвалення цього законопроекту. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви наполягаєте на голосуванні?

КРИВЕНКО В.М. Ні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Поправка 538. Папієв, будь ласка.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Хотілося б звернутися до попереднього промовця. Те, що ви зараз говорите, і те, проти чого ви зараз виступили, називається демократія. Так ось треба навчитися жити в умовах демократії, коли ми розглядаємо законопроекти відповідно до Регламенту Верховної Ради України.

Я знову-таки звертаюся до доповідача. Якщо ви виписуєте норму статті в імперативній формі, тобто «мовою науки в Україні є державна мова», то можете уявити собі, що зараз ви підставляєте вчених, бо ваша суцільна політизація призведе до наступного. Уявімо собі, що вчений написав наукову статтю російською мовою. Наступного дня приходить ваш стукачок, передає ці матеріали в СБУ, СБУ приїжджає до цього науковця і починає його мурижити за це. Що ви робите? Я прошу поставити поправку на підтвердження.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, Княжицький.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Ви знаєте, на щастя, сталінські і радянські часи, в які ви хочете нас повернути, коли ваші стукачки бігали і стукали, вже минули. Тому ніхто не буде ні на кого стукати, це вже інша країна (ау!), це інша реальність, прокиньтесь! Це по-перше.

А по-друге, ніхто, як я вже казав, не забороняє авторам писати статті навіть у російські видання, навіть російською мовою. І я маю

надію, що ми спільними зусиллями зупинимо російського агресора і будемо мирно співіснувати з мирним сусідом. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставлю на голосування поправку 538, вона врахована комітетом частково. Прошу проголосувати. Хто за те, щоб прийняти повністю, прошу визначатися.

«За» – 16.

Рішення не прийнято.

Поправка 539. Німченка увімкніть мікрофон, будь ласка.

НІМЧЕНКО В.І. Я хотів би доповідачу сказати втретє: не маніпулюйте рішенням суду. Те, що ви несете, не відповідає дійсності. Прочитайте рішення Конституційного Суду, там чітко вказано, що державна мова використовується у сфері діяльності органів влади, органів виконавчої влади, органів представницької влади, органів, які виконують функції у сфері публічних відносин. Це перше.

І друге – у статті 10 Конституції України застосовано слово «мови», у множині. І не треба, я вибачаюся, брехати у вічі людям!

І я хотів би, щоб все-таки пан головуючий дав мені відповідь, хто такий Кириленко тут? Це що, агент впливу? Чи вже якісь інтереси?..

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, 30 секунд.

НІМЧЕНКО В.І. Це недопустимо! Це вплив для спотворення волевиявлення! Інакше не можна назвати. Це є елементи законодавчої узурпації влади нашої як суб'єктів законодавчої ініціативи і як суб'єктів, які приймають закон. Я просив би дати правову оцінку і конституційну, що робиться в нашій країні. У нас що, не працює принцип поділу влади, чи як?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Отже, даю вам довідку: В'ячеслав Кириленко – віце-прем'єр-міністр України, який очолює робочу групу Кабінету Міністрів з підготовки даного законопроекту про мову. На моє запрошення він перебуває у Верховній Раді України і бере участь у дискусії, коли ми проговорюємо ключові моменти законопроекту. Наголошую, це уряд, сформований Верховною Радою України, який виконує зобов'язання перед Верховною Радою України, зокрема щодо

вивчення, аналізу і оцінки законопроекту. На моє запрошення він перебуває, і жодна норма Регламенту не перешкоджає і не забороняє керівнику робочої групи – віце-прем'єр-міністру уряду, нами створеного, брати участь в аналітичній роботі і в обговоренні в парламенті.

Будь ласка, пане Княжицький.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Насправді ця поправка колеги Німченка і колеги Шуфрича говорить про те, що в науці можуть використовуватися і регіональні мови. Тобто це фактично нівелювання сенсу закону і бажання розділити Україну за регіональними мовами. Очевидно, ми в такому законі не могли підтримати такої поправки і вас закликаємо проголосувати червоною кнопкою «проти». Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Отже, я ставлю на голосування поправку 539. Комітет її відхилив. Хто підтримує, прошу голосувати.

«За» – 15.

Рішення не прийнято.

Поправка 540. Мусій, будь ласка.

МУСІЙ О.С. Виборчий округ № 124, Сокальщина, Червоноград. Шановний доповідачу! Як вам відомо, ми вже протягом двох – чотирьох років системно, при прийнятті дуже багатьох, передусім економічних, законопроектів, записуємо таку норму – крім країни-агресора і країни-окупанта. Я думаю, що ментальна агресія Московії на Україну через зброю, через засоби масової інформації, через «п'яту колону», представник якої з Чернівців тут розказує байки про науку, буде продовжуватися. Чи вважаєте ви за можливе внести системно в цей законопроект оцю норму? Цю поправку, яку ви частково врахували, за що дякую, але частково не врахували. Так ось неврахована частина стосується якраз будь-чого, що зв'язує державу-агресора, а саме мовної частини діяльності на території України держави-агресора. Можливо, варто б...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Завершили, так? Будь ласка, пане Миколо.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую, колего. Я поділяю вашу стурбованість впливом держави-агресора, передовсім культурним.

Саме через те ми спільно з вами готуємо відповідні законопроекти. Разом з тим, якщо говорити про російську мову, в законі закріплювати її як мову держави-агресора, з моєї точки зору, неправильно, бо я переконаний, що ми всі агресії переможемо, я про це вже казав. Крім того, це мова не «русскоязычного населения», як нам кажуть, а російської меншини, яка нікому не винна через те, що агресор з сусідньої країни на нас напав, російська меншина – це частина українського народу. Крім того, російська мова є державною мовою, є офіційною мовою, наприклад у Білорусі і Казахстані, тобто вона має інший статус. Тому лише таким формулюванням ми цього питання не вирішимо. Тому ця ваша поправка була врахована частково, в першій частині. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Отже, я ставлю на голосування поправку 540. Комітет врахував її частково. Хто за те, щоб врахувати повністю, прошу проголосувати.

«За» – 15.

Рішення не прийнято.

Поправка 541. Папієв чи Долженков? Вирішіть між собою. Долженков, для диверсифікації. Будь ласка.

ДОЛЖЕНКОВ О.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційний блок»). Шановні колеги! Я також прошу поставити на підтвердження поправку 541, яка стосується наукових робіт і обмежує видання наукових робіт лише офіційними мовами Європейського Союзу та англійською мовою.

А також хотів би порадити дуже багатьом авторам поправок, які зараз виступають: не роз'єднуйте людей, не кажіть про якісь «п'яті колони»... За нас голосували люди. Якщо ви будете клеймити нашу фракцію, що ми – «п'ята колона»... Та ми представляємо інтереси багатомільйонного населення, яке за нас проголосувало.

Протистояння починається з цього залу. Не для всіх рідною мовою є українська. Якщо рідною є російська, не створюйте перешкод та перепон для використання цієї мови, і все. А зараз ви хочете... Ви, звичайно, будете голосувати за цей законопроект, ви, звичайно,

об'єднаєте цей зал. Але, об'єднавшись із цим залом і зменшивши можливість використання російської мови...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, 30 секунд.

ДОЛЖЕНКОВ О.В. ...ви розколюєте. Про це потрібно говорити. Якщо ви справжні державотворці, про що ви зараз кажете, не потрібно всіх громадян України ставити під одну мовну планку. У нас багатомовність, багатонаціональність, багаторелігійність – це потрібно враховувати. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, пане Миколо.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановний колего Долженков! Ну, найперше, наша багатомовність полита кров'ю багатьох мільйонів попередніх поколінь, бо за цю багатомовність вбивали людей, кидали дисидентів у тюрми, вона не просто так з'явилася. Ця багатомовність є реальна, коли ми говоримо про корінні народи, коли ми говоримо про тих людей, які завжди жили на Україні, – угорців, румунів, поляків. Ця багатомовність і справді є виправданою, коли ми говоримо про російську меншину, яка живе на Україні. Але коли ми говоримо про російськомовних українців, які хочуть вивчити українську мову, і ми їм даємо для цього час і можливість, то ці російськомовні українці лише вдячні. І це те, що може об'єднати і вас, і нас. Бо якщо ваші виборці хочуть вивчити мову, то давайте допомагати їм її вивчити. Якщо україномовні виборці, які теж за вас голосували, я вірю в це, хочуть, щоб в Україні українська мова була захищеною і їхні права були збережені, давайте захистимо ці права ваших виборців. А їх – більшість серед вас, серед ваших виборців, я в цьому теж переконаний. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, до мене надійшла заява про перерву, яку готові замінити на виступ о 12:30. Домовилися, так?

Отже, я ставлю на голосування поправку 541. Прошу голосувати. Вона була врахована частково. Хто за те, щоб врахувати повністю, прошу голосувати.

«За» – 15.

Рішення не прийнято.

Отже, колеги, зараз згідно з Регламентом я маю оголосити перерву на 30 хвилин. І хочу повідомити, що після перерви, о 12:30, ми надамо слово для виступу від двох фракцій, а потім продовжимо розглядати поправки.

Отже, поправка 541, колеги, вже була проголосована.

Поправка 542. Папієв. Чийого авторства? Тетерука. Якщо Тетерук буде наполягати, я вам не дам, бо він має першочергове право для оголошення поправки. Отже, після перерви – поправка 542 Тетерука. Будь ласка, перерва.

(Після перерви)

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **ГЕРАЩЕНКО І.В.**

ГОЛОВУЮЧА. Шановні колеги, продовжуємо наше засідання, прошу всіх повертатися до сесійної зали.

До перерви до президії надійшла заява від двох фракцій. Я зараз надам 3 хвилини для заяви представнику «Батьківщини» Сергію Власенку. Будь ласка. І після цього ми повернемося до розгляду поправок.

ВЛАСЕНКО С.В., голова Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Шановні колеги! Коли ми як партія «Батьківщина» і наш кандидат Юлія Тимошенко йшли на вибори, ми хотіли, щоб ці вибори перетворилися на реальну дискусію про те, як Україні долати ті складні виклики, які постали перед країною в ці часи. Ми хотіли говорити про те, як реально підвищувати добробут людей, як змінювати податкову політику таким чином, щоб український бізнес міг чесно і законно працювати в Україні, як надати можливість молодим громадянам отримати кредити, отримати можливість розвивати власний невеличкий бізнес і не втікати з України, а жити і працювати, і мати щастя в Україні.

Натомість ми отримали абсолютно брудну кампанію. Кампанію, коли діючий Президент Петро Порошенко не нехтує жодним способом, щоб облили брудом нашого кандидата. Він це робить зазвичай не своїми вустами, а вустами технічних кандидатів, вустами тих людей у парламенті, яких він контролює. Він робить це цинічно: він говорить брехню, а потім розповсюджує її через свої телеканали. Зокрема, через підконтрольний йому телеканал «Прямий», який можна назвати сьогодні *Russia Today*, через інші телевізійні канали, які абсолютно не дотримуються жодних журналістських стандартів.

Так ось вчора ми одного такого брехуна піймали за язика. Вчора Печерський районний суд виніс рішення про те, що інформація, розповсюджена керівником фракції БПП Артуром Герасимовим щодо Юлії Тимошенко, щодо уряду Юлії Тимошенко, є брехливою. Звісно, зараз він буде викручуватися, я бачив його в сесійній залі, буде вимагати репліки, буде розказувати про те, що є якісь обставини, якісь факти. Але вчора було винесено судове рішення, яке дає мені сьогодні право і можливість з трибуни Верховної Ради сказати, що суд визнав Артура Герасимова брехуном. Звичайним брехуном, який не відповідає за власні слова, який не має жодних доказів того, про що говорить. Він використовує свої повноваження народного депутата для того, щоб сіяти неправду, щоб розказувати неправдиву інформацію.

Проте, я ще раз підкреслюю, це не перешкодить нам, це не перешкодить нашому лідеру Юлії Тимошенко пояснювати українському суспільству, що робить чинна влада з українцями, і показувати шляхи, як виводити Україну на рівень чесних, справедливих європейських країн таким з рівнем добробуту, як у європейських країнах, з рівними можливостями, як у європейських країнах, а також показувати, як ми могли б жити, якби не п'ять років цієї влади. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Будь ласка, 1 хвилина для репліки пану Герасимову. Прошу.

ГЕРАСИМОВ А.В. Шановні українці! От що я щойно почув? Що Юлія Тимошенко вважає, що її виступ 2009 року у Мюнхені був на підтримку НАТО. Саме це і є чергова брехня від «баронеси». Весь світ чув, як Юлія Тимошенко у Мюнхені виступала із заявою про те, що Україні не потрібно в НАТО. Печерський суд цього не почув.

Щоб не бути голослівним, процитую виступ Юлії Володимирівни на Мюнхенській конференції 2009 року (вибачте, вона говорила російською): «Но есть вопросы и более высокого уровня. Это – как воспримет Россия... если Украина и подобные страны будут двигаться в НАТО».

Виходить, що Юлія Тимошенко за допомогою проміжного рішення українського суду намагається скасувати свій виступ на Мюнхенській конференції 10-річної давнини. І взагалі, якщо чесно, ця історія нагадує мені «демократичні» рішення про заборону критики Юлії Володимирівни Тимошенко в Україні 10 років тому. І здогадайтеся, який суд тоді прийняв це епохальне рішення? Правильно, Печерський районний суд міста Києва. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Шановні колеги, переходимо до поправок. Ми зупинилися на поправці 542. Народний депутат Андрій Тетерук, вам слово, прошу.

І запрошуємо до трибуни нашого незмінного доповідача цього законопроекту пана Миколу Княжицького.

ТЕТЕРУК А.А. Дякую, пані головуюча. Шановні колеги народні депутати! Моя поправка була врахована частково, за що хочу подякувати членам комітету, вони фахово підійшли до підготовки цього законопроекту. Натомість я все одно наполягаю на тому, щоб поправка була врахована повністю.

Останнє речення частини третьої статті 18 проекту закону пропонується викласти в такій редакції: «Статті, опубліковані в міжнародних рецензованих фахових виданнях іншими мовами, подаються до відповідної вченої (наукової, науково-технічної, технічної) ради в перекладі державною мовою або англійською мовою. Вчена рада своїм рішенням також може відмовитися від вимоги перекладу статей іншою офіційною мовою країн ЄС, яка є загальноприйнятою мовою міжнародного наукового спілкування у відповідній науковій галузі».

Зокрема, хотів би додати, що Україна дійсно є (це вже до наших опонентів) багатокультурною, багатонаціональною, багаторелігійною

державою, але ми маємо розуміти, що держава у нас одна і державна мова також буде одна. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую вам. Як я розумію, ви не наполягаєте на голосуванні, ви висловили позицію вашу і вашої політичної сили щодо законопроекту.

Шановний пане Папієв, ваш листок – це дороговказ для президії.

Будь ласка, коментар шановного пана Княжицького, і потім рухаємося далі.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановний колего! Ваша поправка врахована частково, тому що по суті вона спрямована на те, щоб надати вченій раді право відмовитися від права вимагати переклад статей, оприлюднених у міжнародних фахових виданнях іншими мовами, окрім мов Європейського Союзу. Така ціль досягається використанням слів «може зобов'язати». Тобто це є правом вченої ради, яким вона розпоряджається на власний розсуд. Таким чином, просив би, щоб ця поправка залишилася врахованою частково. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякуємо. Рухаємося далі.

Поправка 544. Народний депутат Гуляєв відсутній.

Поправка 545. Будь ласка, народний депутат Мусій (*Шум у залі*). Це Гуляєва поправка, вона була відхилена, тепер ми розглядаємо поправку 545, а до того вас не було.

Поправка 543. Народний депутат Папієв. Будь ласка, вам слово.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановні народні депутати України! Шановні громадяни України! Шановні науковці України! Я все-таки хочу бути почутим. Ми всі склали присягу народного депутата України, яка містить таке зобов'язання: «Присягаю додержуватися Конституції України та законів України, виконувати свої обов'язки в інтересах усіх співвітчизників».

Шановний пане доповідачу, якщо для вас рішення Конституційного Суду не є обов'язковими, то це вже може сприйматися по-різному, хоча ми давали присягу про інше.

У рішенні Конституційного Суду чітко і ясно сказано, що наукова мова не є публічною мовою і мовою публічних відносин. Тому не

треба сьогодні обмежувати науковців тільки державною мовою. Ми це сприйняли б, якби це стосувалося органів державної влади, органів місцевого самоврядування, але дайте науковцям самим визначатися, якою мовою писати їхні наукові праці. Я все-таки прошу поставити цю поправку на підтвердження.

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, коментар голови комітету.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановний колего! Не знаю, чи ви від цього зрадієте, чи навпаки, але хочу вам сказати, що рішення Конституційного Суду є обов'язковим не лише для мене, а й для вас теж.

Цією поправкою колега Гуляєв пропонує речення «Статті, опубліковані в міжнародних рецензованих фахових виданнях іншими мовами, подаються до відповідної вченої (наукової, науково-технічної, технічної) ради в перекладі державною мовою» виключити. Однак справа в тому, що в такому разі багато хто... Люди не знають всіх мов. Тому комітет запропонував таку редакцію: «Для статей, опублікованих у міжнародних фахових виданнях іншими, ніж англійська, мовами, спеціалізована вчена рада своїм рішенням може зобов'язати надати переклад або коротку анотацію статті державною мовою». Таким чином, ця поправка врахована комітетом частково. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Пан Папієв наполягає на тому, щоб ми поставили на голосування поправку, яка врахована комітетом частково, у повному обсязі. Прошу голосувати на підтвердження поправки в повному обсязі. Будь ласка.

«За» – 10.

Рішення не прийнято.

Наступна поправка 545. Народний депутат Мусій. Будь ласка.

МУСІЙ О.С. Виборчий округ № 124, Сокальщина, Червоноград. Шановний доповідачу, дякую за часткове врахування поправки, і я не буду наполягати на повному голосуванні, тому що ви навіть дещо розширили в тій редакції, яка прийнята комітетом. Тому насправді можна було б написати «врахована повністю». Ну, але це таке.

Я хотів би сказати совєцькому науковцю із Чернівців, який до сьогодні відстоює совєцькі стандарти. Забудьте про Совєцький Союз,

його немає, він не існує. І якщо науковець називає себе українським науковцем, значить, він має бути українським, він не може бути інтернаціональним, пролетарським, совецьким чи ще якимось. Вийдіть із цієї шкаралупи «любителя русского мира», подивіться українськими очима на українських науковців і запитайте їх, як в Україні захищати дисертації і що для цього потрібно робити. Це не є проблемою – англійською або українською мовою захистити дисертацію чи написати статтю. Тому ваші маніпуляції, я думаю, знайдуть належну оцінку...

ГОЛОВУЮЧА. Ви наполягаєте? Рухаємося далі.

Поправка 546. Народний депутат Васюник, просимо вас (*Шум у залі*). Як ви пам'ятаєте, Регламент не дозволяє обговорення поправок, тільки один виступ, тому це автор – Васюник. Будь ласка.

ВАСЮНИК І.В., *перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань транспорту (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Народний фронт»)*. Дякую, пані Ірино. Комітет частково врахував мою поправку, яка стосується перекладу наукових статей на державну українську мову на вимогу вченої ради, тому я не наполягаю на голосуванні. Дякую комітету за враховану правку.

ГОЛОВУЮЧА. Так, ви не наполягаєте. Рухаємося далі.

Поправка 547. Помазанов відсутній.

Поправка 548 Подоляк, Семенухи, Острікової. Наполягає Папієв на слові... І пані Подоляк наполягає. Ви джентльмен все-таки, пане Папієв. Хоч щось є хороше в цій залі! Будь ласка, пані Ірино.

ПОДОЛЯК І.І. Шановні колеги! Ця наша колективна поправка врахована в повному обсязі у цій статті законопроекту. Я хочу подякувати комітету, для нас дійсно важливо, щоб ми не закривали Україну від зовнішнього світу, нам дійсно важлива свобода академічної науки, нам важливо, щоб українські науковці використовували при захисті наукових дисертацій і державну мову, і так само англійську мову як мову науки. Дякую. Я не ставлю на підтвердження цю поправку.

ГОЛОВУЮЧА. Дякуємо. Рухаємося далі.

Наступна поправка 549. Тепер вже народний депутат Папієв. Будь ласка, вам слово.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановні народні депутати України, я все-таки закликаю своїх колег якось виявляти витримку. Я не буду коментувати деякі вислови стосовно того, де знаходиться сучасна українська наука і на якому рівні була ця наука до 1991 року, в роки Радянського Союзу. Це вже питання для істориків. Але при цьому я хотів би нагадати всім присутнім, що стаття 19 Конституції України визначає, що державні посадові особи «діють лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України».

Ірино Володимирівно, пані головуюча, я просив би, щоб ви почули. Якщо ви надаєте слово віце-прем'єр-міністру України, то покажіть мені норму Регламенту Верховної Ради України, яка передбачає це, відповідну норму закону. Це відмінність нас від громадян України: громадяни можуть робити те, що не суперечить закону, а ми – тільки те, що відповідає закону.

ГОЛОВУЮЧА. Я дуже дякую вам, шановний пане Папієв, за ремарку щодо ведення нашої роботи, дуже вдячна вам за це. Також хочу наголосити на тому, що репліка віце-прем'єр-міністру була надана у зв'язку з тим, що ви вимагали, щоб він щось там прокоментував, і я... Так, були заяви від фракції «Опозиційний блок» з вимогою прокоментувати «Євробачення». Я ж не могла вам відмовити, бо опозиція потім сказала б, що ми вас, вибачте, будь ласка, не чуємо, вашого «гласа вопиющего в пустыне». Тому, звичайно, я надала слово віце-прем'єр-міністру Кириленку, за яким ви сьогодні сумуєте, ви його згадуєте весь час.

А зараз ми ставимо на вимогу народного депутата Папієва поправку 549 в повному обсязі. Комітет її врахував частково, Папієв вимагає – в повному обсязі. Прошу визначатися.

«За» – 6.

Рішення не прийнято.

Наступна поправка 550. Народний депутате Папієв, вам слово, будь ласка.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановні народні депутати України! Кажуть, що в полку докторів наук Верховної Ради України є поповнення. Народний депутат Ємець, наш колега, захистив дисертацію і здобув науковий ступінь доктора наук, так що я його з цим вітаю. Хотілося б і його думку почути як людини, яка має найбільш свіжі такі відчуття, куди треба рухатися і в який спосіб врегульовувати питання наукової мови в Україні.

При цьому я хочу звернути вашу увагу, почуйте мене. Дайте право науковцю самому визначати його наукову мову. Наукова мова не є мовою публічного спілкування. Я ще раз хочу бути почутим, щоб ви зрозуміли рішення Конституційного Суду. Ви хочете зараз оцих людей знову поставити в якісь свої рамки, які нікому не потрібні, які порушують конституційні права. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, коментар голови комітету.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановний колего, але ми говоримо про поправку 550 народного депутата Жеваго. Ця поправка просто приводить термінологію законопроекту про мову у відповідність із чинним Законом України «Про освіту». Очевидно, що науковець має право самостійно обирати мову проведення досліджень і написання статей, публікацій, ніхто його тут у жодні рамки не ставить. Дякую. Вона врахована частково.

ГОЛОВУЮЧА. Дуже дякую. Ми рухаємося далі.

Наступна поправка 551. Народний депутате Кремень, будь ласка, вам слово.

КРЕМІНЬ Т.Д., *голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Народний фронт»)*. Хочу подякувати комітету за те, що моя поправка врахована частково. У ній йшлося про дисертації осіб, які здобувають ступінь доктора філософії, та про дисертації осіб, які здобувають ступінь доктора наук. Зрештою, я погоджуюся із зауваженнями, висловленими членами комітету, тому дякую вам за роботу.

ГОЛОВУЮЧА. Дякуємо вам. Рухаємося далі.

Наступна поправка 552. Народний депутате Папієв, вам слово.

ПАПІЄВ М.М. Шановні колеги, давайте ми все-таки визначимося з термінологією цього закону. Тут я читаю «мови Європейського Союзу», у пропозиціях народних депутатів записано «англійська мова та мови Європейського Союзу». У нас сьогодні, у глобалізованому світі, є й інші мови. Я дуже вітав би, щоб наші науковці захищалися та писали наукові статті і китайською мовою, і російською мовою. Ви фактично обмежуєте конституційні права громадян, які розуміють мову, знають її, ви забороняєте їм використовувати її навіть у науковій роботі. Невже незрозуміло, що російська мова – це мова, яку розуміють 100 відсотків народних депутатів у залі. І не можна сьогоднішню ситуацію відносин України та Росії і війну перекидати на мову, якою писали і Пушкін, і Достоевський, і Гоголь.

ГОЛОВУЮЧА. Дякуємо. Будь ласка, коментар голови комітету, чи зможуть наші науковці писати свої наукові роботи китайською, японською мовами і російською теж. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановні колеги, от мені цікаво: скільки дисертацій було захищено в Україні китайською, корейською, японською, іншими шанованими мовами? Щиро кажучи, жодної, тому що в Україні немає фахівців, які могли б цими мовами захищати дисертації на наукову тематику. Очевидно, були дисертації з китайської, японської мови – філологічні (*Шум у залі*). Такі дисертації – так, і законопроект у цій частині жодну мову не обмежує.

Між іншим, рідна мова Пушкіна, скажу вам, була французька, бо його так вчили мовою володіти. А якщо говорити про англійську мову, то цей закон просто розширяє змогу захищатися англійською мовою. Він, дійсно, не регулює прав національних меншин, оскільки англійська у нас не є мовою національних меншин, а мову держави-агресора, як ви вірно казали, ми виключили. По-перше, тому що ми переконані, що переможемо. Це не може бути вічним терміном. А по-друге, через те що російська мова теж є офіційною у таких країнах, як Білорусь і Казахстан. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення. Рухаємося далі (*Шум у залі*). Вибачте, будь ласка, на підтвердження. Отже, на вимогу народного депутата Папієва я ставлю поправку 552 на підтвердження в повному обсязі, а комітет її врахував частково. Прошу визначитися.

«За» – 13.

Рішення не прийнято.

Ваша пропозиція відхиляється, шановний пане Папієв.

Поправка 553 народного депутата Оксани Білозір врахована частково. Пані Оксано, будь ласка.

БІЛОЗІР О.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції (*загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»*). Пане Миколо, ви знаєте, я, в принципі, підтримую абсолютно логіку цілої канви законопроекту. Я розумію, чому ми це робимо, і ми робимо це правильно. Своєю поправкою, яка врахована частково (я вам дякую за це), я хотіла все-таки ввести мову корінного народу. Тому що наш законопроект – це проект базового закону. Я розумію, ми говоримо про те, що має бути законопроект, який буде стосуватися виключно мов корінних народів і виключно мов національних меншин. Але у мене запитання: якщо в тілі нашого закону ми не пропишемо пунктиром хоча б мови корінного народу, на що тоді буде посилатися допоміжний закон, який буде допомагати розвивати норми нашого закону? Тому, власне, з цього приводу у мене до вас запитання. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дуже дякую. Прошу роз'яснити позицію комітету.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Ну, по-перше, інший закон буде посилатися на статтю 92 Конституції України, де сказано про захист мов інших і корінних народів. А по-друге, статті мають перекладатися українською і з інших мов, у тому числі з мов корінних народів. Тому цей переклад тут закладений для рефератів щодо дисертацій.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую вам.

Колеги, я переживаю, тому що наступна поправка 554 Німченка і Шуфрича, і немає Німченка і Шуфрича в залі. Ми рухаємося далі, так? О'кей.

Наступна поправка 555. Народний депутате Мусій, будь ласка, вам слово.

МУСІЙ О.С. Виборчий округ № 124, Сокальщина, Червоноград, Кам'янецьчина. Шановний голово комітету, дуже важко з вами погодитися щодо мови агресора. Навіщо ви прив'язуєте мову агресора конкретно до російської мови? Насправді країною-агресором може бути будь-яка країна в будь-який час. А залишення цієї норми зробить її обов'язковою до виконання, як тільки будь-яка країна із 200 країн світу стане агресором по відношенню до України. Коли закінчиться агресія Російської Федерації, ну, тоді вона не буде країною-агресором і тоді можна буде жодним чином не звертати увагу на російську мову. Тому це дуже слабкий аргумент, з моєї точки зору.

А любителям захисту китайської і японської мови скажу, що немає жодних проблем у реалізації права захисту китайською мовою в Китаї. Будь ласка, якщо ви – великий китаєзнавець, візьміть дозвіл і захищайте дисертацію, яку ви хочете, в Китаї чи в Японії.

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, коментар голови комітету.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую, колего. Ну, між іншим, дисертацію з китаєзнавства можна і в Україні захищати, а от з фізики чи хімії, справді, як ви правильно кажете, треба захищати в Китаї чи в Японії. І я теж не пам'ятаю, між іншим, щоб там, у Китаї чи в Японії, дисертації захищалися українською мовою. Є якісь загальні принципи існування кожної країни і розвитку науки в кожній країні.

Щодо вашого зауваження стосовно мови агресора. Справді, зараз це Росія. Але інших гіпотетичних ситуацій нам складно придумати. Закон не може регулювати гіпотетичні ситуації. І може бути так, що ці мови будуть визначені офіційними або державними в інших країнах, як, наприклад, англійська визначена в Ірландії. Тому якщо ми запишемо гіпотетично, як з російською, яка є офіційною мовою в Білорусі і Казахстані, ми зможемо все одно потрапити в юридично невизначену ситуацію. Тому ми поки що від цього відмовилися. Хоча по суті ми вас підтримуємо. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, шановний колего. І ми рухаємося далі. Наступна поправка...

Зараз, зараз, зараз, шановний колего, ви ж знаєте, що ми жодного разу вас не обмежимо у вашому конституційному і регламентному праві висловитися щодо поправки 556. Будь ласка, народний депутат Папієв.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановні колеги, я підтримав би пропозицію, про яку казала наша колега Оксана Білозір, що необхідно в цьому законі, якщо ми говоримо про кодифікацію законодавства, пунктиром передбачити: якщо інше не передбачено законом України про регіональні мови та мови національних меншин. Я представляю Буковину. Тобто сьогодні необхідно передбачити і право румуномовного населення на те, щоб вони могли займатися наукою румунською мовою.

А оті колеги, які кажуть, що треба в законі передбачити мову країни-агресора... Та не пишуться закони під якусь ситуацію! Агресор сьогодні є, завтра його немає. І не можна сьогодні якусь мову окремого народу записувати як якусь заборонену мову. Це не передбачено Конституцією України. Тому прошу поставити на підтвердження.

ГОЛОВУЮЧА. Колеги, я прошу визначитися щодо поправки 556. Нагадаю, вона врахована комітетом частково. Пан Папієв наполягає на повному врахуванні. Прошу визначитися.

«За» – 9.

Рішення не прийнято.

Дякую вам, колеги, тільки дев'ять із вас підтримали позицію пана Папієва.

Наступна поправка 557. Народний депутат Помазанов. Будь ласка.

ПОМАЗАНОВ А.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Народний фронт»). Фракція «Народний фронт». Поправка 557, так само як і поправка 547, спрямована на забезпечення дотримання статусу української мови як державної саме в науці. Водночас законопроект у редакції першого читання не враховує цієї специфіки

та основних засад оприлюднення захисту дисертації, у ході якого ставити запитання доповідачу вправі не лише члени спеціалізованої вченої ради, розуміння іноземної мови якими презюмується, а й усі інші. Моя поправка говорить про те, що треба обов'язково перекладати синхронно мови Європейського Союзу, на яких здійснюється захист наукових дисертацій, державною мовою. І якщо ми не підтримаємо цю правку, то фактично буде обмежено права осіб, які можуть брати участь при захисті наукових дисертацій. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу коментар голови комітету.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Ну, ця поправка відхилена. Ми, справді, поступово рухаємося, хай би що казали, до нашої інтеграції в європейський простір, де англійська мова, мови Європейського Союзу є важливими і ключовими. Поправка про забезпечення синхронного перекладу під часу захисту дисертації англійською мовою, з нашої точки зору, буде просто ускладнювати цей захист і примушувати витратитися на послідовний науковий переклад. Це не простий переклад, дуже часто це буває науковий переклад. Це, в принципі, може зашкодити науці і загальмувати весь процес, бо ті люди, які зараз відповідно до чинного законодавства повинні мати публікації в міжнародних журналах, публікації англійською мовою, і їхні рецензенти, і учасники процесу наукового захисту, як правило, вже в сучасному світі всі володіють європейськими мовами. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую вам, шановний колего. Прошу визначатися щодо поправки 557.

«За» – 18.

Рішення не прийнято.

Рухаємося далі, колеги.

Наступна поправка 558 Брензовича. Прошу вас.

БРЕНЗОВИЧ В.І., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»). Дякую. Пропонується статтю 22 доповнити частиною п'ятою такого змісту:

«5. Застосування регіональних мов або мов меншин у науці встановлюється законом (законами) України, що регулює (регулюють) права національних або мовних меншин та корінних народів України».

Запропонована комітетом редакція означає, фактично, виключення мов меншин із сфери науки, що по суті є порушенням конституційного принципу вільного використання мов меншин, а також відповідних міжнародно-правових актів. З метою уникнення цього пропоную підтримати мою поправку, залишивши таким чином цю проблему для майбутнього закону про національні меншини в Україні.

ГОЛОВУЮЧА. Дякуємо за роз'яснення вашої поправки. Будь ласка, коментар голови комітету.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановний колего, ми тому й записали в цьому законопроекті необхідність прийняття закону про захист мов національних меншин, в якому буде все передбачено, щоб це питання регулювалося в тому законі. А посилатися в чинному законі на закон, якого ще не існує, теж юридично не зовсім коректно. Але в тому законі ми обов'язково повинні будемо це передбачити. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу визначатися щодо поправки 558 колеги Брензовича.

«За» – 13.

Рішення не прийнято.

Поправка відхиляється.

Наступна поправка 559 пані Гопко. Папієв вимагає слова. Просимо вас.

ПАПІЄВ М.М. Дякую, шановні колеги. Колега народний депутат Брензович каже абсолютно правильні речі, які ви чомусь свідомо не хочете чути. Ви не хочете чути, що на Буковині проживає більше 200 тисяч громадян України, які говорять румунською мовою, що в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича захисти дисертацій відбуваються румунською мовою. Ви сьогодні хочете цим громадянам України заборонити використання рідної мови. І ви кажете, м'яко кажучи, неправду, коли говорите, що не

можете посилатися на рамковий закон, який буде врегульовувати якраз регіональні мови та мови національних меншин. Не кажіть неправду, ви зобов'язані в цьому законі чітко і ясно окреслити, що ця норма статті поширюється на ті царини, які не врегульовані законом про регіональні мови і мови...

ГОЛОВУЮЧА. Дякуємо вам. Будь ласка, коментар Княжицького.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Ну, колега Папієв говорив про попередню поправку, яка вже була проголосована, і пропонував поставити на підтвердження в повному обсязі поправку 559. Очевидно, ми говоримо про українську науку. В українській науці дисертації захищаються українською мовою. Очевидно, в Чернівцях ми дбаємо про румунську меншину. Я вам більше скажу, ми про румунську меншину дбаємо не лише в Чернівцях, а в Києві і всюди, де ці люди живуть. І саме тому, очевидно, ці люди можуть здійснювати наукове дослідження румунської мови, румунської літератури, ніхто цього не обмежує. Якщо ж вони хочуть здійснювати дослідження з фізики будь-якою іншою мовою, вони можуть це здійснювати у своїх країнах. Інше буде передбачено законом про національні меншини і корінні народи. Так що це все буде безумовно враховано в цьому законі, і сподіваюся на вашу таку ж плідну працю і, можливо, на співавторство в тому законопроекті, тому що, хочу сказати, жодної поправки до цього законопроекту колега Папієв не подав, на жаль.

ГОЛОВУЮЧА. Пан Папієв наполягає на тому, щоб ми поставили на голосування поправку в повному обсязі. Я нагадаю, що комітет її частково врахував. Прошу визначатися.

«За» – 10.

Рішення не прийнято.

Наступна поправка 560. Будь ласка, народний депутате Папієв, вам слово.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановні народні депутати України, ви послухайте, до чого доповідач договорився. Громадян України у Чернівецькій області, які ведуть наукову діяльність румунською

мовою, він, фактично, хоче виштовхнути в інші держави, як він сказав, до своїх країн. Ви взагалі зійшли з глузду? Як це так? Громадян України, які на сьогодні мають право вести наукову діяльність румунською мовою, ви хочете обмежити в цьому праві законом? Не можна цього робити! Ви свідомо порушуєте Конституцію України, і ми обов'язково будемо вносити подання до Конституційного Суду стосовно того, що цей закон абсолютно печерно порушує конституційні права громадян, право людей говорити регіональною мовою, мовою національних меншин. Не ставтеся зневажливо до громадян України, для яких рідна мова – інша. Прошу...

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Будь ласка, коментар шановного голови комітету. Водночас, колеги, мені здається, що ми всі дуже цінуємо коректне обговорення законопроекту, без таких... Я до всіх зараз цю репліку адресую – і до тих, хто на трибуні, і до тих, хто в сесійній залі. Будь ласка, голово комітету, вам слово.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановний колего, я бачу вас і бачу обличчя, мабуть, вашого улюбленого політика Путіна, бо ви одними словами говорите. Він вчора говорив: «Вы там все в Украине сошли с ума». Вибачте, що російською, це цитата. І ви сьогодні тут повторюєте цю цитату, тиражуєте в українському парламенті, принижуйте громадян України румунського походження. Хіба не соромно вам? Ви, людина з Чернівців, вводите в оману громадян України, оскільки за цим законом публікації можуть здійснюватися будь-якою мовою, у тому числі румунською. Дослідження можуть здійснюватися будь-якою мовою, у тому числі румунською. Наукові заходи можуть здійснюватися будь-якою мовою. Наукова діяльність може здійснюватися будь-якою мовою. Так, дисертації мають бути українською і англійською, безумовно, це абсолютно нормально, якщо це не дисертації, які стосуються культури чи мови корінних народів і національних меншин. І так діється в абсолютно кожній країні. І обережніше з цитатами вашого улюбленого, можливо, російського політика. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, колеги. Я думаю, що тут зала об'єдналася щодо того, що Путіну варто вивчати українську, в Гаазі вона

йому знадобиться. Але я все-таки дуже прошу Путіна тут не цитувати, воно нам ні до чого. Ми рухаємося далі.

На вимогу народного депутата Папієва я ставлю поправку 560 в повному обсязі на голосування. Нагадую, що комітет її врахував частково. Будь ласка, прошу визначатися.

«За» – 4.

Рішення не прийнято.

Рухаємося далі. Поправка 561. Будь ласка, народний депутате Папієв, вам слово.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановний Миколо Леонідовичу, для мене було одкровенням, що ви такий палкий фанат Володимира Володимировича, дивитесь його, цитуєте, знаєте кожну фразу, кожне речення, яке він говорить. Я не можу з вами змагатися в цьому, бо мене це менше всього цікавить.

Мене цікавить інше. Цікавить предмет цього закону, цікавить, що ви цим законом порушуєте конституційні права громадян України. Ми саме для того й обрані. Відповідно до Конституції народний депутат України є представником українського народу. Я представляю і відстоюю права тих виборців, які довірили мені бути їх представником у найвищому законодавчому органі України. Я постійно буду відстоювати і права румуномовних українців, які проживають у Чернівецькій області, в Одеській області, і угорськомовних українців, які проживають на Закарпатті, і інших українців, які користуються регіональними мовами і мовами національних меншин. Це їхні конституційні права. Ви сьогодні, як слон у порцеляновій лавці, топчетесь по конституційних правах людей. Прошу поставити...

ГОЛОВУЮЧА. Прошу визначатися щодо цієї поправки. Нагадую, це поправка народного депутата Євтушка, комітет її врахував частково. Пан Папієв наполягає на тому, щоб зала підтримала її в повному обсязі. Прошу визначатися.

«За» – 9.

Рішення не прийнято.

Наступна поправка 562. Народний депутате Єленський, будь ласка, вам слово.

ЄЛЕНСЬКИЙ В.Є., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань культури і духовності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Народний фронт»). «Народний фронт». Я дякую колегам по комітету за те, що врахували цю поправку, але хотів би говорити про серйозні речі. Насправді наш законопроект нікому не забороняє вести наукову діяльність будь-якою мовою, але я хочу вам нагадати, що 92 відсотки всієї наукової продукції в сучасному світі – це продукція англійською мовою. Англійська мова – це, по суті, квиток у науковий світ. Тому дисертації можуть і повинні захищатися, в тому числі, англійською мовою. Тому що англійською мовою захищаються не тільки громадяни України, а й ті громадяни, які приїждять з різних країн, для того щоб захищатися в Україні. І це дуже важливо, про це просила нас наукова спільнота. Науковці просили нас не створювати дисертаційні офшори і офшори для плагіаторів, поширюючи право захищатися...

ГОЛОВУЮЧА. Дякуємо за роз'яснення. Ви не наполягаєте на голосуванні. Дякуємо за ваш внесок в роботу над законопроектом.

Наступна поправка 570... Вибачте, будь ласка, яка?

Народний депутат Суслowa Ірина. Прошу, вам слово. Поправка 569.

СУСЛОВА І.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Шановні народні депутати! Хотілося б більш детально обговорити позицію народних депутатів щодо змісту частини четвертої статті 22 законопроекту. Отже, ми бачимо, що думки народних депутатів України щодо використання іноземних мов під час захисту докторських дисертацій розділилися: одні пропонують дозволити здійснювати захист дисертації англійською мовою, інші – однією з офіційних мов Європейського Союзу. Прошу пана доповідача Княжицького прокоментувати цю поправку та обґрунтовано пояснити позицію профільного комітету з даного приводу. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу пояснити позицію комітету.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Між іншим, колега Єленський, який щойно виступав, якраз говорив про це, бо він, крім іншого, є членом нашого комітету. І суть якраз полягає в тому, що (процитую колегу Єленського) 92 відсотки дисертацій у світі захищаються англійською мовою. Англійська мова стала мовою науки. Ми не можемо себе відділяти, очевидно, від цього процесу.

Натомість якби ми дозволили тут захист всіма мовами, то до нас приїжджали б ті люди, які в своїх країнах недостатньо сильні для того, щоб захистити дисертацію. Вибачте, ми ще корупцію не до кінця подолали, за хабарі чи якісь домовленості намагалися б тут захищатися всіма мовами, і ми тоді перетворилися б, фактично, на такий дисертаційний офшор.

Коли ми обговорювали питання мови науки, ми радилися з Міністерством освіти і науки, з представниками вчених рад, з науковцями і дуже глибоко до цього підходили. Поправка колеги Заліщук, про яку ви говорили, врахована редакційно. Єдина відмінність у тому, що замість мов країн ЄС ми дозволили захист англійською мовою з тих міркувань, про які я щойно сказав. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Рухаємося далі, пані Ірина Сулова не наполягає на голосуванні.

Поправка 570. Народний депутате Німченко, вам слово.

НІМЧЕНКО В.І. Я хочу зачитати Конституцію, яку повинен тримати доповідач, а не нести те до суспільства, що він тут несе, принижуючи нашу багатонаціональну країну:

«Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань.

Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію... на свій вибір».

Наука – це пошук, наука – це дослідження. Що ви робите, шановні? Спитайте науковців! Тільки не на ідеологічному рівні, не тих, хто на шпаринку посилається, а практиків. Спитайте, що таке наука, у тих, хто в ній працював. Ви чули, що вам колеги кажуть: як можна ігнорувати пошук і писати мовою...

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, 30 секунд, завершуйте.

НІМЧЕНКО В.І. Ми принижуємо, дискримінуємо всі національні меншини і російськомовні групи людей. Навіщо ми це робимо? І чому ми можемо плювати на Конституцію – на статті 22 і 34? Це абсолютно природне право громадян! Чого ви влазите в мізки? Ви в кишеню залізли, а тепер влазите в мізки. Будь ласка.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу коментар голови комітету.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Ну, по-перше, в цьому законопроекті немає жодного пункту, який забороняє збирати або поширювати інформацію. Хочу сказати більше, автори цього законопроекту подбали і поставили обов'язок підготувати в обмежений термін закон про захист корінних народів і національних меншин. Я навіть знаю, що колега Подоляк почала працювати над таким законопроектом.

Люди, які найбільше тут кричать про захист корінних народів і національних меншин, ні слова не зробили для реального їхнього захисту: ані законопроект не подали відповідний, ані іншої дії ніякої не зробили. Тому що закон – це не декларація. Ми маємо мати окремо закон про мову, як у кожній країні, окремо – закон про захист меншин. Докладіться до цього, захищайте меншини на ділі, так, як це роблять представники демократичної більшості, коаліції, демократичних фракцій, які не входять в коаліцію. І не спекулюйте на тому, що може розвалювати країну. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу визначатися щодо поправки 570, колеги. Будь ласка.

«За» – 6.

Рішення не прийнято.

Дякуємо. Поправка відхиляється.

Наступна поправка 571. Народний депутат Мусій. Прошу.

МУСІЙ О.С. Виборчий округ № 124, Сокальщина, Червоноград. Шановний голово комітету, дякую за часткове врахування цієї поправки і доповнення її в ширшому варіанті ще й англійською мовою, адже абсолютно всім відомо, що найбільш цитовані наукові надбання (всюди у світі і в мережі Інтернет) здійснюються англійською мовою, тому це є абсолютно доречним.

І хочу в полеміку піти з тим суддею Конституційного Суду, який до сьогодні розказує про те, що хтось щось несе, хтось якісь має язики. Вибачте, якщо на 27-му році незалежності України колишній суддя Конституційного Суду не знає української мови, це свідчення тільки одного – що цей закон запізнілий, його треба негайно приймати. Тому що отакі діячі, які колись займали посади, саме вони сплюндрували українську мову і Українську державу і привели сюди агресора. Саме тому цей закон... Прошу вас прислухатися до моєї пропозиції...

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Будь ласка, ваш коментар.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Колего Мусій, повірте, з вами полемізувати не буду, бо погоджуюся з тим, що ви кажете. Справді, цей закон є запізнілим, тому що ми весь час або користувалися законом, який не мав реальних механізмів втілення, хоча в деяких пунктах був жорсткішим за цей, а потім нам силою, неконституційно, нав'язали закон Ківалова – Колесніченка, який Конституційний Суд скасував. Тому він, справді, не те що на часі, його час, по-перше, минув, по-друге, триває, а по-третє, його час – у майбутньому. Для майбутнього ми цей закон і приймаємо. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Ви не наполягаєте на голосуванні, ви просто представили вашу позицію по цій поправці. Ми вам дуже дякуємо.

Наступна поправка 572. Будь ласка, народний депутате Папієв, вам слово, запрошую вас висловити думку.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановні народні депутати України! Незважаючи на те, що ми закликаємо і доповідача, і сесійну залу з повагою ставитися до Конституції України... Верховенство права в Україні передбачає, що ті закони, які розглядаються, приймаються Верховною Радою України, мають відповідати Конституції України, мають відповідати ратифікованим Україною міжнародним документам. Хочу нагадати доповідачу, що Україною ратифікована Європейська хартія регіональних мов або мов меншин, яка є тілом нашого національного законодавства. Ваш законопроект порушує як мінімум

11 норм Конституції України і Європейську хартію. Про яку євроінтеграцію ви говорите? Будьте ж чесними! І, шановні колеги, ці норми порушують статтю 22 Конституції України, частину третю, оскільки звужують існуючі конституційні права громадян. Прошу.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Будь ласка, коментар голови комітету.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановний колего, Європейська хартія регіональних мов або мов меншин справді вимагає прийняття окремого закону про захист мов меншин, і ми вже над ним працюємо. Сподіваємося, що ваші порожні слова і спекуляції на інтересах національних меншин заради того, щоб не дозволити в Україні утвердити українську мову державною, зазнає фіаско, як і всі інші ваші антиукраїнські ініціативи.

Натомість хочу сказати, що поправка, яку ви ставите на підтвердження, пропонувала дозволити іноземцям захищати дисертації в Україні англійською мовою. Комітет вважає, що англійською мовою можуть захищати дисертації не лише іноземці, а й громадяни України. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую вам за роз'яснення. Народний депутат Папієв просить поставити на підтвердження поправку 572 народного депутата Скрипника в повному обсязі. Я наголошую, комітет її врахував частково, редакційно. Я ставлю на підтвердження – в повному обсязі. Прошу визначатися.

«За» – 7.

Рішення не прийнято.

Поправка відхиляється.

Наступна поправка 573. Будь ласка, народний депутате Папієв, вам слово.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановні колеги! Шановні громадяни України, які дивляться процес обговорення законопроекту в другому читанні! От зверніть увагу, віце-прем'єр-міністра, який, до речі, є ще й міністром культури, немає в ложі уряду. До цього він був присутній, втручався в законотворчу роботу народних депутатів України, а якраз коли зайшла мова про поправку мого колеги народного депутата

Писаренка, яка стосується саме заохочення застосування державної мови у сфері культури, головного діяча культури в Україні чомусь немає в ложі уряду. Ну, це якесь ігнорування, нехтування своїми прямими функціональними обов'язками, нехтування взагалі сутністю цього законопроекту, який мав би покращити життя людей, а не погіршити, щоб вони могли використовувати рідну мову, якою вони спілкуються в сім'ї і в побуті. Прошу поставити цю поправку народного депутата Писаренка в повному обсязі. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякуємо вам, шановний пане Михайле. Мушу зауважити, що ми маємо міністра культури – це Євген Нищук. Пан Кириленко, при всій до нього повазі і вашій особливій любові, лише віце-прем'єр-міністр. Безумовно, він цілий віце-прем'єр-міністр, як мені підказують перші ряди. І ми обов'язково передамо віце-прем'єр-міністру, що ви за ним сумуєте, і вам важко без нього розглядати поправки до законопроекту.

Я ставлю на голосування в повному обсязі поправку 573 народного депутата Писаренка. Наголошую, комітет врахував її частково. Прошу визначатися. Пане Миколо, вибачте, я не надала вам слова.

«За» – 10.

Рішення не прийнято.

Цю ініціативу пана Папієва підтримали 10 народних депутатів.

Наступна поправка 574 народного депутата Німченка. Пане Василю, вам слово. Прошу.

НІМЧЕНКО В.І. Шановні колеги, що пропонується? Назва статті «Державна мова в культурі». Ну, філологи дивилися, читали, може, я не так дуже знаю українську мову... Ми пропонуємо «Мови у сфері культури». Ми тут що, нав'язуємо? А тому ми повинні виходити, що оцим словом «мови» ми гарантуємо національним меншинам, етноменшинам використання своєї материнської мови. Ідеться про культуру. А то буде, як у німецькій колонії під П'ятихатками: якщо заспівав німецькою мовою – на ранок вже судили. Тому давайте, щоб ми до цього не дійшли, от про що мова. Тому ми просимо підтримати нашу пропозицію щодо правильного викладення назви «Мови у сфері культури». Це багатоманіття.

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, 30 секунд, завершуйте.

НІМЧЕНКО В.І. Треба повернутися до статті 11 Конституції. Ви через свій закон зобов'язані забезпечити самобутність, звичаєве право, релігійне, якщо хочете, у сфері духовності і культури. І тому ми пропонуємо назву статті «Мови у сфері культури».

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Будь ласка, коментар голови комітету.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Очевидно, чинне законодавство у сфері культури регулює вільне забезпечення всіх мов у сфері культури. І всі ми, нормальні люди, це прекрасно розуміємо. Ми всі також прекрасно розуміємо, що колега дозволяє Росії мати закон про російську мову, дозволяє Польщі мати закон про польську мову, який він тут цитував, але хоче заборонити Україні мати закон про українську мову як державну. Тому там, де у нас «Українська мова в культурі», колега пише «Мови у сфері культури», щоб, не дай Бог, слово «українська» десь не прозвучало. Так дратує це слово критиків цього законопроекту – представників так званих опозиційних фракцій (бо це не є опозиційні, це антиукраїнські фракції), що вони хочуть взагалі згадку про українську мову викреслити із закону. Ну, цього не буде, колего Німченко, ми цей закон приймемо. Бачте, демократично обговорюємо з вами все, зараз буде наступна ваша поправка – знову подискутуємо, але приймемо і захистимо українську мову в Українській державі. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую вам, шановний колего. Я прошу визначитися щодо поправки 574.

«За» – 10.

Рішення не прийнято.

Поправка відхиляється.

Наступна поправка 575 так само народного депутата Німченка. Вам слово.

НІМЧЕНКО В.І. Шановні колеги! Частина перша передбачає: «Держава забезпечує застосування державної мови в культурі». Ну, прочитайте. Нехай сядуть наші педагоги, прочитають і проведуть експертизу. Що таке «в культурі» і що таке «держава забезпечує» –

питання. Справа в тому, що весь законопроект перевантажений – зобов’язує, зобов’язує, зобов’язує. Як можна людину, яка реалізує своє абсолютно природне право, зобов’язати думати по-іншому, розмовляти по-іншому і так далі?

Тому ми пропонуємо: «Держава дбає про розвиток україномовних форм культурного життя, гарантує вільне використання регіональних мов або мов меншин у сфері культури, невтручання у творчу діяльність діячів культури...».

ГОЛОВУЮЧА. Завершуйте, 15 секунд, будь ласка.

НІМЧЕНКО В.І. А ви передбачаєте присутність на партійних зібраннях і на концертах представників уповноваженого, щоб він протоколював разом з поліцією і притягували до відповідальності. Оце до цього веде цей законопроект.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Ви все якісь страшилки розповідаєте, пане Німченко. Поліція точно не буде з дубиною ні з кого вибивати знання української мови. Будь ласка, коментар голови комітету.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.І. Дякую. Ну, по-перше, колега Німченко цитував текст законопроекту в першому читанні, який до другого був змінений, він вам розданий. Але тут дуже цікаво процитувати пропозицію колеги Німченка і колеги Шуфрича: «Держава дбає про розвиток україномовних форм культурного життя, гарантує вільне використання регіональних мов...». Поясніть, що таке «україномовні форми культурного життя». Це як треба цих українців, вибачте, не любити, щоб так формулювати і так писати про нашу культуру! Очевидно, комітет не міг підтримати такої поправки. Прошу її відхилити. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякуємо за роз’яснення. Колеги, я прошу визначитися щодо україномовних форм культурного життя. Прошу визначитися.

«За» – 7.

Рішення не прийнято.

Сім депутатів підтримали україномовні форми культурного життя. Поправка відхиляється.

Наступна поправка 576 народного депутата Брензовича. Прошу, вам слово.

БРЕНЗОВИЧ В.І. Дякую. Моя поправка врахована редакційно, не наполягаю на голосуванні. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Рухаємося далі.

Поправка 577. Будь ласка, народний депутате Папієв, ідемо по вашому листочку.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановні народні депутати України! Шановні колеги! Все-таки використання державної мови в культурі нам треба впроваджувати якимось зважено. Наприклад, 1 березня у Чернівецькій області відзначають свято Мерцішор. Це свято громадян України, які є румуномовними українцями. І тепер ви цим законом плануєте влізти в їхнє свято, до якого треба ставитися тільки з повагою і шаную, і починаєте визначати, якою мовою їм говорити і вести це свято. У нас в Чернівецькій області 200 тисяч громадян України є румуномовними, які з повагою ставляться до мов інших національних меншин, до регіональних мов, які знають українську мову як державну. Я пропонував би доповідачу зробити те, що свого часу ми робили, написати диктант...

ГОЛОВУЮЧА. Дякуємо, шановний колего. Мені здається, давайте всі в цій залі диктант напишемо. Відразу після голосування напишемо диктант. Можемо і російською, і українською. Я боюся, що захисники «руського язика» зроблять більше помилок, ніж ті, хто відстоює українську мову.

Будь ласка, коментар шановного колеги Княжицького.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Я знаю, що диктант завжди, і з дуже хорошими показниками, пише шановна пані віце-спікер, ми це всі знаємо. Пропоную нам разом з вами піти на наступний диктант з колегою віце-спікером, разом його напишемо і подивимось, хто краще. Ні-ні, давайте ми з вами підемо, бо потім хтось не прийде, а ви

скажете: «Бачте, колеги Бриченка не було, бо він був на Миколаївщині, тому я не прийду». Ну, так нечесно! Підемо разом, я буду вас чекати.

Тепер щодо цієї поправки. Шановний колего, це моя поправка, якою я пропонував у частині другій статті 23 слова «Законом України «Про національні меншини в Україні» змінити словами «спеціальним законом, що регулює порядок реалізації прав національних меншин». Це той новий закон, який ми маємо записати, щоб врахувати права, в тому числі, і румуномовних громадян України. Якби ви так про них дбали, як говорите в цьому залі, якби ви так про них дбали, як про українців і про всіх інших громадян України, думаю, вони б за вас голосували не так, як голосують зараз. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу визначитися щодо поправки 577. Вона врахована комітетом частково. Народний депутат шановний Михайло Папієв просить врахувати її в повному обсязі. Прошу визначитися.

«За» – 16.

Рішення не прийнято.

Рухаємося далі. Поправка 578. Будь ласка, народний депутате Мусій, вам слово.

МУСІЙ О.С. Виборчий округ № 124. Шановний голово комітету! Це одна з моїх принципових поправок, а особливо не так поправка, як та редакція, яку ви запропонували на друге читання (остання колонка). У другому реченні, де йдеться про «застосування інших мов під час таких заходів дозволяється, якщо це виправдано художнім, творчим задумом», замініть слова «інших мов» словами «російської мови». І що залишиться? От замініть. Що тоді виходить? Що цим законом ви дозволяєте за творчим задумом невідомо кого (отаких «деятелей», яких ми чуємо тут у залі, завтра у них творчих задумів буде мільйон) і далі залишати російську мову на всіх культурних заходах. Оце та шпаринка, про яку я вже не один раз казав. Будь ласка, дуже вас прошу, для того щоб українські патріоти з чистою совістю голосували за цей законопроект, приберіть цю можливість за творчим задумом виконувати будь-що російською мовою. І завтра знову з'являться маруви-шмаруви і всі інші.

ГОЛОВУЮЧА. Дякуємо за роз'яснення. Рухаємося далі.

Наступна поправка 580. Народний депутат Тіміш. Вам слово, шановний колего.

ТІМІШ Г.І., член Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції (одномандатний виборчий округ № 203, Чернівецька область, партія «Блок Петра Порошенка»). Дякую, пані головуюча. Шановний пане Княжицький, я встиг до своєї поправки. Дуже приємно, що йде жваве обговорення. Знаєте, що я відчув у цьому залі? Що дуже багато активістів, які прикриваються румунською мовою, насправді захищають зовсім інші цілі. Я побажав би цим людям написати диктант румунською мовою, тому що я так розумію, що вони були головою обласної державної адміністрації в тих краях, і з поваги до того народу, який вони так жваво захищають.

Я буду захищати цей народ, тому що я представляю цю єдність, цей край. Поправку я не буду ставити на підтвердження. Але дуже прошу вас, пане Княжицький, поясніть мені, будь ласка, таке. Ви посилалися на європейське законодавство. Ця норма, що закон про захист української мови приймається не паралельно із законом про мови національних меншин. Ну, я це підтримаю, але поясніть, будь ласка, чому саме так. Які країни ви берете за приклад, де черпаєте досвід? Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, коментар голови комітету.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Ну, у нас є Закон України «Про національні меншини в Україні», просто він рамковий, загальний. Ми кажемо, що в кожній з країн існують закони про державну мову. Вони всюди приймалися в першу чергу. Тому що закон про державну мову – це, фактично, основа, на якій базується державність країни.

Разом з тим я поділяю ваше занепокоєння, що на правах національних меншин буде спекулювати дуже багато людей, у тому числі і вороги України – і всередині України, і зовні. І ми маємо зробити все... Тому ми тут записали шестимісячний термін, ми не хочемо зволікати. Ми маємо зробити все, щоб разом з вами, разом з депутатами, які представляють інші національні меншини і корінні народи, які є в цьому залі, які турбуються і опікуються правами цих

національних меншин, зробити все, щоб унеможливити будь-який тиск на національні меншини.

Знаєте, колись один відомий поляк Станіслав Вінценз сказав: «Кохай своє, шануй чуже». Так ось ми кохаємо свою рідну українську мову, але це означає, що з неменшою шанною ми маємо ставитися до румунської, угорської, кримськотатарської і всіх інших мов національних меншин, які проживають в Україні. Ми зробимо це в цьому законі. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую вам, шановний колего.

Наступна поправка 581 народного депутата Оксани Білозір. Прошу вас.

БІЛОЗІР О.В. Дякую. Хоча моя поправка врахована редакційно, я хотіла б зараз, власне, підняти тему і всім нагадати, що наш законопроект, який ми зараз розглядаємо і який, без сумніву, стане законом, якраз і є основним для створення єдиного культурно-інформаційного простору в нашій державі, державна українська мова як конституційна норма розвивається даним законопроектом.

Моя поправка стосується (зараз іде цілий ряд моїх поправок, які враховані редакційно) синхронного перекладу. Тому що ключова позиція – щоб кожен громадянин України розумів, про що йдеться. Якщо він потрапляє на якийсь культурний захід, що відбувається, наприклад, на Закарпатті чи на Буковині, він може не розуміти румунської чи угорської, чи польської мови, але він має право розуміти, про що там йдеться, бо це відбувається на його рідній території. Тому, власне, цією поправкою пропонується доповнити новим абзацом такого змісту...

ГОЛОВУЮЧА. Завершуйте, будь ласка, 15 секунд.

БІЛОЗІР О.В. Дякую.

«У межах сіл, селищ, міст, які відповідно до закону України є місцями проживання корінних народів або національних меншин України, для супроводу (коментування) масових культурних заходів можуть використовувати також відповідні мови (мова) корінних

народів або національних меншин із синхронним перекладом українською мовою».

Мені здається, якщо ми передбачимо в тілі закону синхронний переклад...

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, шановна пані Оксано. Я прошу рухатися далі, ви роз'яснили нам суть вашої поправки.

Поправка 582. Народний депутат Папієв. Вам слово, прошу.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановні колеги! Шановні народні депутати! Шановні громадяни України! Дуже цікаво слухати деяких колег народних депутатів України, які розказують про те, що вони представляють національні меншини, відстоюють їхні інтереси. Але коли подивишся на результати голосування, то голосують вони, як манкурти, тобто абсолютно всупереч. Це стосується і релігійних питань, коли людина зраджує ту канонічну церкву, до якої ходить більшість населення, і багато інших речей.

Саме тому ми і відстоюємо конституційне право громадян України говорити тією мовою, якою вони хочуть, ходити до тієї церкви, до якої хочуть. І щоб ви сьогодні все-таки з повагою ставилися до конституційних прав громадян, є Конституція України, яка стоїть на захисті громадян України. І ми обов'язково скасуємо цей закон через Конституційний Суд, тому що він суперечить Конституції України.

ГОЛОВУЮЧА. Дякуємо. Будь ласка, коментар голови комітету.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Шановний колего! Хочу вам сказати, що коли на прохання депутатів Європейського парламенту ми організували зустріч з представниками національних меншин, то колега Тіміш, колега Брензович, інші народні депутати, які справді опікуються питаннями національних меншин, там були. Ми дискутували, не в усьому погоджувалися, але був діалог. А таких колег, які тут спекулюють на темі національних меншин, як правило, там не було. І хочу вам сказати, колего Папієв, що в нашій країні є декілька канонічних церков, є свобода віросповідання і є демократія. І нав'язувати нам одну «каноническую церковь» – вже час минув. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Шановні колеги, це поправка 583 Констанкевич, вона врахована частково, а народний депутат Папієв наполягає на повному врахуванні. Прошу визначатися.

«За» – 9.

Рішення не прийнято.

Пропозиція пана Папієва не враховується.

Наступна поправка 584 Німченка. Будь ласка.

НІМЧЕНКО В.І. Шановні колеги! Ми просто вносимо пропозицію щодо того, що всі надбання у сфері культури і духовності повинні доноситися до всіх людей, у тому числі до представників національних меншин, яких у нас мільйони, їхньою рідною мовою.

А тепер стосовно того, що дехто тут перетворює обговорення на особисті випадки. По-перше, до судді Конституційного Суду слово «колишній» не застосовується, це елементарно. І по-друге, це як, знаєте, коли на базарі жінка, яка пиріжки продає або що, не знає що сказати, то вона дулі дає. Тому отаке вдавання до образ, до іншого... Не займайтеся цією риторикою. Якщо хочете – ми теж це можемо.

Веде засідання Голова Верховної Ради України

ПАРУБІЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, 30 секунд.

НІМЧЕНКО В.І. І ще одне. Тут називають прізвища, так би мовити, іронію застосовують. Це нормально, пане доповідачу, це нормально, ви можете іронію застосовувати і все інше. Але давайте так, щоб по суті, якщо це дискусія, я мав право вам відповісти, якщо ви називаєте моє прізвище. Це зрозуміло? Я хотів би, щоб ви почули.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я надаю слово голові комітету. І хочу нагадати, що під час обговорення поправок репліка не надається, бо звернення один до одного не є підставою для репліки. Коли є образа, тоді може бути підстава для репліки. Будь ласка, Миколо Княжицький.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.І. Ну так, колего, ви звертаєтеся до мене, я – до вас, у нас дискусія. Буде наступна ваша поправка – ви зможете

відповісти. Ми з вами хоч і різних політичних поглядів, але нормальні люди і розуміємо один одного.

Щодо вашої поправки, то, очевидно, що вона була відхилена, оскільки переклади літератури регіональними мовами і мовами меншин не є предметом регулювання закону про державну мову. Ми обговорювали колись, наприклад, закон про Інститут книги, там можна було про це говорити і про це писати, це просто інший предмет регулювання. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Отже, ставлю на голосування поправку 584. Комітет її відхилив. Хто підтримує, прошу голосувати.

«За» – 12.

Рішення не прийнято.

Поправка 585. На підтвердження? Колеги, Папієв подав нам перелік поправок, на яких він...

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановні народні депутати України! Шановні колеги! Я звертаюся до громадян України, які уважно дивляться перебіг подій у сесійній залі Верховної Ради, як обговорюється це питання. І я абсолютно підтверджую те, що про кажуть всі громадяни України, що багато у нас зараз розвелось політиків, які промовляють гарні слова, але коли доходить до голосування – голосують абсолютно всупереч своїм словам, всупереч інтересам тих громадян, які їх обирали, тих національних меншин, які їх обирали. Давайте подивимося, як за цей законопроект проголосують. Думаю, що досить великій кількості народних депутатів України буде соромно їхати до своїх виборців і дивитися їм в очі, позичати в Сірка очей, щоб щось пояснювати. Тому прошу поставити цю поправку на підтвердження.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, пане Миколо.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановний колего! Якраз, я думаю, соромно буде дивитися в очі виборцям тим, хто за цей законопроект не проголосує, бо він достатньо якісний, серйозний. І крім того, що захищає українську мову, він зобов'язує розробити законопроект про захист мов меншин, про що ми дуже давно говоримо. Бо ви не спромоглися цього зробити, коли були у владі, а ми захистимо і українську

мову як державну, і права меншин теж. Тому що закон Ківалова – Колесніченка права меншин не захищав, він знищував українську мову, у нього така була мета. А захистити мову національних меншин, культуру національних меншин – це теж наш обов’язок. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Отже, ставлю на голосування поправку 585. Прошу голосувати. Хто за те, щоб врахувати її повністю, прошу голосувати.

«За» – 8.

Рішення не прийнято.

Колеги, хочу прояснити певну ситуацію. Якщо є поправка, і піднімають кілька людей одночасно (у мене так само є Писаренкова, записана і в одного, і в другого), перш за все пропонується автору цієї поправки виступити. Якщо автор відмовляється, тоді я вже буду надавати слово іншим народним депутатам.

Отже, наступна поправка 586 Брензовича. Я йому надаю слово, а не Писаренкові і не Папієву, які її вказали. Будь ласка, Брензович.

БРЕНЗОВИЧ В.І. Дякую. Моя поправка врахована редакційно, не наполягаю на голосуванні. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Отже, хто за те, щоб врахувати поправку 586 повністю, прошу проголосувати. Голосуємо. Голова знає, що робить.

«За» – 10.

Рішення не прийнято.

Поправка 587. По записках подивлюсь: 587-ї немає в переліку. І в цьому переліку немає. Колеги, я вам щиро скажу, можна заплутатися в усіх цих записках, які мені подані. Вже пройшли її.

Поправка 588. Ілленко, будь ласка.

ІЛЛЕНКО А.Ю. Всеукраїнське об’єднання «Свобода». Цією поправкою ми пропонуємо частину другу статті 23 викласти в такій редакції:

«2. Мовою культурно-мистецьких, розважальних та видовищних заходів є державна мова.

Положення цієї частини не поширюється на застосування мов під час виконання та відтворення словесно-музичних творів».

Ми вважаємо, що саме така редакція забезпечить максимальні гарантії захисту української мови як державної. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будете коментувати, пане Миколо? Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановні колеги! Ця поправка спрямована на виключення норми, якою допускається використання інших мов. Комітет погодився з багатьма авторами поправок, що винятки є важливими, але вони мають бути чітко обмежені. Зокрема, винятки можуть встановлюватися спеціальним законом про права меншин і корінних народів, про який ми вже говорили, щоб, наприклад, ромське весілля могло проводитися ромською мовою.

Також комітет вирішив використати вже прийнятий Верховною Радою підхід, який відображений в Законі України «Про державну підтримку кінематографії в Україні», прийнятому 2017 року, яким ми внесли до Закону України «Про кінематографію» визначення терміна «національний фільм», тобто допускається використання інших мов лише в тих випадках, якщо це виправдано художнім творчим задумом організатора заходу. Якщо в спектаклі, наприклад, актори грають німців, то вони можуть говорити німецькою мовою, якщо це необхідно за творчим задумом. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Отже, ставлю на голосування поправку 588. Комітет її відхилив. Хто підтримує, прошу голосувати.

«За» – 8.

Рішення не прийнято.

Колеги, хочу повідомити, що я продовжую ранкове засідання. Але у зв'язку з тим, що о 14 годині розпочинається виставка в холі парламенту, я даю змогу зробити оголошення Першому заступнику Голови Верховної Ради України Ірині Геращенко. Будь ласка.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Дякую, шановний пане Андрію. Шановні колеги! Сьогодні 115-й день, як Російська Федерація незаконно утримує 24 військовополонених українських моряків, з них троє поранені, але до них досі не допускають міжнародних лікарів, до жодного з наших моряків не допустили ані Уповноваженої з прав людини, ані їхніх рідних.

Сьогодні родини моряків завітали до українського парламенту, за їхньою ініціативою тут відбувається виставка «Повернення додому». Це не просто виставка, це благодійна акція, благодійний аукціон: можна придбати роботи з цієї виставки на підтримку моряків і їхніх родин. Виставка організована в кулуарах парламенту, на другому поверсі. І я щиро запрошую всіх колег під час перерви відвідати цю виставку, поспілкуватися з родинами наших військовополонених моряків. Виставка відкриється о 14 годині і буде тривати кілька днів у Верховній Раді України. Дуже дякую і прошу підтримати родини наших військовополонених.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Запрошую всіх на виставку.
Поправка 589. Лесюк, будь ласка.

ЛЕСЮК Я.В. Дякую. Передовсім хочу сказати, що те, що говорив з приводу поправки 588 пан Ілленко, – це досить суттєво і розумно. Я не розумію, чому так формально до цього поставилися.

Тепер з приводу поправки 589. В абзаці другому частини другої статті 23 ви передбачаєте послідовний переклад супроводу (конференсу) культурно-мистецьких, розважальних та видовищних заходів. Це може бути і на телебаченні, і в конкретному залі. Як ви уявляєте послідовний переклад під час якоїсь акції? Навіщо це взагалі? Або розділяйте окремо якісь там співочі поля... Це нонсенс, ви розумієте? Хто буде на телебаченні послідовний переклад робити, конференсьє? То нащо взагалі такий конференсьє тоді?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, пане Миколо.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Якщо ми, колего, на вашу пропозицію виключимо слово «послідовний», то це буде зобов'язання. У законопроекті ми, навпаки, пом'якшили: «синхронний або послідовний переклад». Якщо ми заберемо послідовний переклад, то залишиться лише зобов'язання робити синхронний переклад. А мені здається, що ми якраз не повинні організаторам нав'язувати метод перекладу, це вже справа організаторів – чи синхронний, чи послідовний переклад. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Отже, ставлю на голосування поправку 589. Комітет її відхилив. Хто підтримує, прошу голосувати.

«За» – 15.

Рішення не прийнято.

Поправка 590. Лесюк не наполягає.

Поправка 591. Оксана Білозір. Будь ласка.

БІЛОЗІР О.В. Дякую. Я хочу все-таки прокоментувати послідовний переклад, тому що у нас є ще субтитри. Тобто якщо відбувається якийсь захід, то можна субтитрами робити певний переклад державною мовою, але послідовний переклад мистецьких заходів, які можуть тривати дві-три години, реально просто неможливо буде здійснювати. Мало того, вам на цьому заході скажуть: «А ми не можемо забезпечити послідовний переклад. Тоді давайте будемо без перекладу, бо й так всі все розуміють». Ви прекрасно розумієте, до чого це може призвести. Я все-таки хотіла б, щоб ми потім, коли будемо технічно виробляти наш законопроект до завершення, цю позицію врахували. Це перше питання.

І друге. Тут передбачені зобов'язання перед Європейською мовною спілкою, які ми так само пропонували виключити. Я хотіла б, щоб ви пояснили нашим слухачам, глядачам і депутатам, які є зобов'язання України перед Європейською мовною спілкою і чому важливо їх імплементувати в наш закон. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Перед тим, як надати слово пану Миколі, я скажу. Колеги, напередодні прийняття закону я дам доручення (впевнений, комітет сам у тому зацікавлений), комітет збереться, розгляне всі поправки, які були «збиті», які були відхилені, запропонує повернутися до цілого ряду поправок, бо закон дуже обсяжний, і я впевнений у тому, що цей процес має бути максимально публічним. Я буду пропонувати, щоб цей документ як рішення комітету, яке буде пропонуватися Верховній Раді, наперед був вивішений на сайті, розданий народним депутатам, щоб, коли ми будемо голосувати за прийняття закону в залі, кожен дуже твердо і чітко знав, до яких поправок ми повертаємося і яка буде остаточна редакція закону. Тому я впевнений, що ви будете брати активну участь у засіданні цього комітету. Під час цього обговорення, якщо ми знайдемо

моменти, які роблять закон більш досконалим, я впевнений, що комітет їх підтримає і врахує. Будь ласка, пане Миколо.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Насамперед хочу ще раз наголосити, що авторами цього законопроекту є дуже багато народних депутатів, над ним працював комітет у повному складі, і я, обстоюючи якісь пункти, дуже часто висловлюю не власну позицію, а позицію комітету, як і повинен це робити відповідно до чинного законодавства.

Коли мова йде про переклад. Ну, якщо вийде, не знаю, музикант *Scorpions* і скаже: «*Hello, everybody*», – і його не синхронно перекладуть, а потім хтось скаже: «Привіт, друзі», – це ж не буде великим порушенням. Розумієте? І те саме стосується Європейської мовної спілки. Тут, по суті, є один виняток, пов'язаний з проведенням пісенного конкурсу «Євробачення», там є певні норми, тому ми тут це зафіксували. Але потім ми, звичайно, все це обговоримо. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам. Отже, я ставлю на голосування поправку 591. Хто її підтримує, прошу... Добре, знімаю голосування.

Поправка 592. Німченка увімкніть мікрофон, будь ласка.

НІМЧЕНКО В.І. Я знову хочу звернути увагу на ту вказівку, яка йде послідовно, ну, фізично, етично і практично. Уявіть собі, що відбувається якась культурна акція. Як це робити? Ми пропонуємо не послідовний переклад, ми пропонуємо: дайте можливість на будь-якій мові, яку сприймає аудиторія, це все робити. І більше нічого.

А стосовно... Я хотів би... Пані Ірино, я до вас. Ви двічі «наезды» легенькі зробили, то я хочу вам відповісти: прочитайте норми законопроекту, ви там точно знайдете, що поліцейські залучаються для протоколювання, виїмки документів, щоб людей притягати до відповідальності за те, що не розмовляли українською мовою. Вам це зрозуміло?

І друге. Пані Ірино, я вас дуже поважаю, але хотів би, щоб ви поставили на...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, 30 секунд.

НІМЧЕНКО В.І. ...щоб ви розуміли. Вы ж ведущая – не ведомая. Ну, давайте ж так вести мову (можна і про «остроумие» чи що там), щоб воно було в рамках етики, і не дозволяти переводити обговорення на смішок якийсь. Питання стоїть про дуже важливу справу – про захист природних прав громадян. От і все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Тільки я вам повідомлю, що «остроумно» по-українськи буде «дотепно».

Прошу, пані Ірино, до вас було звернення, 1 хвилина.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Дякую. Ви знаєте, з великою повагою до всіх авторів поправок в цій сесійній залі, мені здається, що я якраз є тим народним депутатом України, який найбільш відповідально ставиться до обговорення поправок і їх вивчення. І я переконана, що цей закон допоможе нам не каральну функцію застосовувати для вивчення української мови, а тільки заохочувальну. Це є його мета і філософія. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Будь ласка, Княжицький.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Я хочу наголосити і для всіх присутніх у залі, для слухачів і глядачів: поліція, ФСБ, інопланетяни, мешканці Альфи Центавра за цим законом не мають ніяких повноважень, пов'язаних з дотриманням української мови. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставлю на голосування поправку 592. Комітет її відхилив. Хто підтримує, прошу голосувати.

«За» – 7.

Рішення не прийнято.

Поправка 593. Мусія увімкніть мікрофон.

МУСІЙ О.С. Шановний Голово! Абсолютно поділяю і підтримую ваше мудре рішення, яке ви щойно висловили щодо того, що ми мусимо зібратися в комітеті і доопрацювати, дати ту редакцію, яка об'єднає зал, як ви завжди на цьому наполягаєте. Абсолютно підтримую.

Пане голово комітету, я до вас звертався дві поправки тому, будь ласка, дайте пояснення щодо частини другої цієї статті, про творчий задум і «дозволяється іншими мовами». Ну, невже незрозуміло нам, що там захована російська мова під «творчим задумом»? Ми не можемо дозволяти якимось творчим задумам «п'ятої колони» реалізувати і надалі русифікацію України. Зверніть, будь ласка, на це серйозну увагу під час доопрацювання. Або прокоментуйте, чому ви залишили до другого читання цю жахливу норму.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, Княжицький.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Ну, ви знаєте, у нас часто бувають вистави, в яких деякі репліки звучать іноземною мовою, якийсь відсоток реплік. Чи це німці... Ось зараз ми всі обговорюємо «Гуцулку Ксеню». Є прекрасна опера «Шаріка» про Угорщину, наприклад, там є українці і угорці. І якщо угорці скажуть у виставі декілька слів угорською мовою – так, як вони говорять, так, як написав український автор – великої біди я в цьому не бачу. Бо це класик написав. Якщо у Івана Франка є цитати на ідиші, коли він пише «Борислав сміється» чи ще якийсь інший твір, і на сцені це захочуть поставити – теж тут біди не бачу. Інша справа, що ми маємо справді контролювати, щоб це не перетворилося на русифікацію, як ви сказали. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви наполягаєте на голосуванні? Так. Я ставлю на голосування поправку 593. Комітет її відхилив. Хто підтримує, прошу проголосувати.

«За» – 10.

Рішення не прийнято.

Поправка 594. По ній є і пропозиція від Папієва, і пропозиція від Писаренка, але в залі присутній автор Васюник. Будь ласка, Васюник.

ВАСЮНИК І.В. Комітет редакційно врахував поправку про те, що допускається в публікації афіш використання інших мов поряд з державною мовою. Тому я не наполягаю на голосуванні за дану поправку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Хто за те, щоб повністю врахувати поправку 594, прошу голосувати.

«За» – 7.

Рішення не прийнято.

Колеги, я продовжив на 15 хвилин ранкове засідання (*Шум у залі*). Колеги, ще 5 хвилин, почекайте.

Отже, поправка 595. Писаренко. Він дав лист і зазначив цю поправку. Колеги, увага!

ПИСАРЕНКО В.В. Шановний пане Голово! Шановні колеги, які є авторами цього законопроекту! Ви знаєте, все-таки закладена модель... Я сподівався, що для того, щоб об'єднати і зал, і країну, закладуть модель все-таки популяризації державної української мови. Зрозуміло, що коли ми говоримо про державні, офіційні заходи, там повинна бути державна мова. Але чому ви хочете цим законом все заборонити і все обмежити, навіть на рівні недержавних заходів, вистав, культурно-мистецьких акцій? Тобто ми говоримо зараз про те, що все обмежуємо суттєво і заганяємо в певні рамки, коли використовується обмежений набір мов. Ну, навіщо це робити в культурі, в науці, в освіті – там, де люди повинні мати більші можливості? Тому дуже вас прошу, подумайте про популяризацію, а не про нав'язування і обмеження. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, пане Миколо.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Це якраз поправка, розрахована на популяризацію, яка дозволяє на квитках і афішах вживати інші мови, крім української. Там має бути українська, це є популяризація української, але закон чітко дозволяє вживати й інші мови. Тому, я думаю, це якраз сприятиме цілі, про яку ви кажете. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви наполягаєте на голосуванні? Отже, поправка 595 врахована частково. Хто за те, щоб врахувати її повністю, прошу голосувати.

«За» – 5.

Рішення не прийнято.

І, колеги, напевно, заключна на цьому засіданні поправка 596. Тіміш, будь ласка.

ТІМІШ Г.І. Частину третю після слів «В оголошеннях, афішах, інших інформаційних матеріалах допускається використання інших мов у позначенні назв творчих колективів та виконавців за умови дублювання таких назв у фонетичній транскрипції українською мовою» прошу доповнити словами «Дія цієї частини не стосується культурно-мистецьких та розважальних заходів національних меншин». Прошу підтримати. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, Княжицький.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Ну, ми не підтримали цю поправку тільки через те, що вона не стосується, бо ми тут щодо національних меншин вирішили, що будемо це регулювати окремим законом. І думаю, що коли ми будемо його робити, ми обов'язково з вами будемо радітися і думати, як це зробити. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Я хочу звернутися до наших друзів, які представляють меншини і корінні народи. Цей закон – тільки для регулювання використання державної української мови. Закон про мови національних меншин – це інший законодавчий акт. Немає жодного бажання ні в кого принизити і якимось чином обмежити права. Просто цей закон про використання української мови, яка, на жаль, теж потребує захисту в державі Україна.

Ставлю на голосування поправку 596. Хто підтримує дану поправку, прошу проголосувати. Комітет її відхилив.

«За» – 10.

Рішення не прийнято.

Колеги, я хочу ще раз наголосити всім авторам поправок: по одній поправці може виступати тільки одна людина, а не п'ять чи сім. Ми тоді безконечно будемо розглядати. Перше право надається автору, якщо він є в залі. Якщо автор не виступає, звичайно, будь-хто може поставити її на підтвердження, лишень за умови, що вона не відхилена. Бо якщо поправка відхилена, її не можна поставити на підтвердження. Але тоді мені доведеться суб'єктивно вибирати, надати слово одному чи другому депутату. По черзі, я так і роблю, ви бачите. Щоб депутати відчували себе комфортно, я надаю по черзі одному і другому.

Отже, колеги, ми зупинилися на поправці 597 Німченка. І я хочу наголосити, що о 16 годині ми розпочнемо з вашої поправки. Не забудемо, Апарат ставить позначку відповідну. Ми називаємо кожну поправку, для того щоб не було жодних підстав поставити під сумнів процедуру розгляду такого важливого закону. Отже, поправка 597 – о 16 годині.

Ранкове пленарне засідання Верховної Ради України оголошується закритим. Запрошую всіх до участі у виставці, а о 16 годині всіх запрошую до залу. І дуже дякую голові комітету за дуже компетентну і дуже фахову дискусію. О 16 годині всіх очікую в залі.